

شورا

۱۲ شعبان - ۱۳۳۴ سنه

۱ ایون - ۱۹۱۶ سنه

شورادير والونغ حادير

متنبی .

(باشی ۱۰ نجی عددده)

متنبی ننگ مریدلری بو حال ایچون بیک تأسف ایتدیلر ،
حرمتلی، بر کشینک بو روشده عوام کولکوسینه قالوونه کیمسوندیلر
و اوزینه ده « مونلرغه جواب بیرسه کز بلکه یاخشی بولور ایدی »
دیدیلر .

متنبی : « ادبیز خلق غه بیرله چک جواب - سکوت - در .
آنلر برله جوابلاشونی کیمچیلک صانیم ، موندی کشیلرگه توگل
بلاکه مونلرغه کوره بیک یوقاری بولغان شاعرلرگه ده :

و اذا اتک مذمتی من ناقص

فهی الشهادة لی بانی فاضل

(اگرده بر ناقص آدم طرفندن مینم ذم قیلنومنی ایشتمهک، شول
اشن مینم یاخشی آدم بولوومه شهادت بیرو بولور) دیب جواب
بیرگان ایدم » دیدی .

بصره شهرنده طوروجی شاعر ابوالحنین بن لنگک متنبی گه
عمری بارنجیه دشمنلق کورساتوجی و آنی هر وقت « دو تاشوجی
مالایی » دیب سویلهب یوروچی ، هر فرصت کیلو برله آگا طعن
قیلوچی ایدی . بغدادده بولغان اوشبو واقعه نی ایشندی . بوماجرا
متنبی ننگ درجه سی کوتارلوگه سبب بولاچغنی سیزوب بیک خفالاندی .
شوشی خصوصده بغدادده متنبی گه قارشو چیقوجی شاعرلرنی
اورشوب شعرلر سویلهدی . بعض بر شعرلرینگ مضمونی اوشبودر :
« ای، عقلسز شاعرلر! بو اشکر برله متنبی ننگ درجه سیننی
توشرمیسز بلکه آنی عرش گه مندره سز، تینتاکلک ایتدکز، کشی
کولکوسینه قالدکز!... » .

بغدادده بولغان بو واقعه ننگ وزیر «المهلبي» طرفندن
بولغانغی متنبی گه معلوم ایدی . متنبی ، مونگ آچووننی شاعرلردن

موننی سیز گانندن صولک متنبی . کافورگه آچولانوب ۳۵۰ نجی یل
قربان عیدی کیچه سنده مصردن چیقوب کیتدی و «بغداد» غه کیلیدی .
اوشبو سفرینی تصویر هم ده کافورنی هجو قیلوب برقصیده سویلهدی .
و من جهات نفسه قدره

رای غیره منه ما لا یری

(بر کشی اوز درجه سیننی بلماسه ، اول بلمه گان نرسه نی باشقدر
بله آلورلر) دیگان شعری اوشبو جمله دندر .

اوشبو وقت «بغداد» ده بولغان ادب اهللری متنبی اطرافینه
جیولدیلر ، دیوانینی او قودیلر . قاضی ابوالحسین محمد بن احمد
المحاملی بو جمله ده ایدی (۱) .

بغدادده وزیر بولغان المهلبی ، متنبی طرفندن مدح ایتلوب
برر قصیده سویله نوننی بیک امیدله نوب طورغان و « مینی مدح
ایتمی قالماز » دیب اصلا شبهله نمه گان ایدی . امامتنبی ایسه پادشاه
بولغان کشینی مدح ایتازگه قرار بیرگانلکدن وزیرلرنی ماقتاو
اوزی ایچون کیمچیلک دیب حساب قیلغانلقدن المهلبی نی مدح
ایتونی خیالینه ده کیتورمادی . المهلبی ایسه متنبی طرفندن مدح
ایتمه اوننی اوزی ایچون عارلک و خلق آراسنده زور کیمچیلک
سانادی ده متنبی دن اوج آلو یولینه کردی و «بغداد» ده بولغان
صائق شاعرلرنی متنبی ضررینه قوتورتدی ، هجو ایتدروب آنلردن
شعرلر سویله تدی .

(۱) نزهة الالباء فی طبقات الادباء . ص ۳۶۶ - ۶۷ .

طور ماسده متنبی طرفندن زیارت ایتلوگه اوزینی مستحق کوره درایدی. وزیر بالاسی بولغانقدن همده ابن العمید مجلسرینه اوزون وقتل ملازمت ایتکانلگندن صاحب ننگ شهرتی و حرمتی الوغ بولو اوستینه یک بای ایدی. لکن اوزینک شوشی بایلغنی کورمی بلکه متنبی ننگ کالاتینه قزیغه، حضورینه بارغنه نفسنی ییکه آلمی و مجلسدش بولمی قالونی ده اوکنج صانی ایدی. متنبی «ارجان» ده ابن العمید حضورنده کوب وقتل طورسه ده صاحب نی زیارت ایتوی حقنده نام نشان بلنمادی. شوگا کوره صاحب، متنبی که خط یازوب اصفهان غه کیلونی اوتدی همده بتون دولتینک یارومنی بیره چگنی وعده ایتدی. لکن متنبی موگا هیچ التفات ایتمادی، صاحب ننگ اوزینه و مالینه آزغنده اهمیت بیرمادی حتی مکتوبینه جوابده یازمادی، بلکه ابن العمید حضورندن آل بویه حکمداری بولغان عضدالدوله نی قصد ایتوب «شیراز» غه سفر ایتدی.

عضدالدوله ایسه اوزی عالم، ادیب هم شاعر بر پادشاه بولووی اوستینه علم اهللرینی حمایت ایته، آنلرغنه التفات کورسه ته، هر وقت آنلر برله صحبت قیله ایدی. اوشبو جهتدن عضدالدوله سرایی «مجمع دانشمندان» دیب معروف بولغان ایدی.

بو وقته صاحب، متنبی ننگ اوز حضورینه کیلوندن امیدینی تمام اوزدی و مونک اوچینی آلو ایچون متنبی شعرلرنده بولغان کیمچیلکرنی تیکشیررگه کرشدی.

صاحب، متنبی ننگ الوغ و کالات صاحبی ایکانلگنی هر کیمدن آرتق بله در، اقتدارینی تقدیر قیله در، شعرلرینی یادلیدر و استشهاد ایته در، عالی طبیعتی و مونک اوستینه ده فصاحت و بلاغتی رعایت ایتوده گی مهارتینه حیران قالادر، مکتوبلرنده و اثرلرنده، شعر و نثرلرنده مونک شعرلرینی اقتباس و تضمین یولی برله کوچره در ایدی. حتی بر مکتوبنده متنبی ننگ:

ولو کان النساء کمن فقدنا

لفضلت النساء علی الرجال

وما التأنیث لاسم الشمس عیا

وما التذکیر فخر الهلال (۱)

دیگان شعرلرینی «کمن فقدنا» دیگان جمله اورنینه «کذل هدی»

(۱) متنبی بو بیتلرنی سیف الدوله ننگ آناسی حقنده غی مرثیه سنده سویلیدر. «مشهور خاتونلر» اسملی کتابنی ترتیب ایتکان وقتنه قدر متنبی دیوانینی کورمگانم سببلی باشقه بر اورندن آلوب، ونده غی صوگنی بیتنی فلا التأنیث لاسم الشمس عیب ولا التذکیر فخر الهلال

روشنده یازوب قویفانمن. معنا جهتندن بوده بوزوق توگل لکن متنبی ننگ اصل بیتنی آلا، توگل ایکانلگنی دیوانینی کورگانندن صوگ بلدم. مذکور کتاب اگرده تکرار باصلسه اوز دیواننده غی لفظلر برله توزه تولرینی امید قیله م

توگل بلکه «المهلبي» ننگ اوزندن آورغه قرار بیردی هم چاره سینه کردی. بو چاره ایسه «المهلبي» نی اعتبارغه آلمی قالدر و ابو الفضل بن العمید حضورینه بارو و آنی مدح ایتودن عبارت ایدی. اسلام دنیا سنده هر تورلی فرقه لر و صنفلردن اوستون، ذم و حقارت قیلنولردن یوقاری طوراً طورغان یک حرمتلی عالمر بولادر، مونلرنی اسلام دنیا سی «کعبه» اورنده کوروب زیارت قیله لر، مجلسلرنده بولونی، بر ایکی یولدن غنه عبارت بولسه ده اوز اسملرینه یازلغان خطلرینی آونی اوزلری ایچون شرف و فخر صانیلر ایدی. اوشبو حرمتلی آدم لر ننگ برسی بو اورنده اسمی ذکر ایتولگان ابن العمید در. شون عصرده ابن العمید، وزیرلر اوستنده گنه توگل بلکه الوغ پادشاهلر ننگ ده اوستنده طورادر، نمودی بتون اسلام دنیا سینه یوریدر ایدی. وزیرلرنی مدح ایتونی اوزینه کیمچیلک صاناوچی متنبی ننگ مدح ایتار ایچون ابن العمید حضورینه سفر ایتونده بولغان حکمت اوشبودر.

ابن العمید ننگ دینی و جاهتی بولغان کبک دنیاوی و جاهتی ده بار ایدی. اول، شون وقتلرده آل بویه حکومتمده وزیرلر باشلغی مرتبه سنده ایدی. لکن متنبی ننگ قصدی وزیرلر باشلغی بولو جهتندن توگل بلکه علم و ادبی حرمتله و قصدی برله ایدی. اوزینک درجه سینک بلند بولوینی ابن العمیددن تصدیق قیلدرو فکری ده بولغاندر.

ابن العمید عرب ادبیاتنده و باشقه علملرده زمانه سینک فریدی بولوب تاریخ، هیئت فنلرنده ید طولی صاحبی ایدی. وزیرلر باشلغی بولوب طور و مناسبتی برله سیاست برله شغلله ندی، و بو طوغروده نظیرسز بر آدم بولوب صاناالادر ایدی. شعر سویله رگه مقتدر بولوب انشا طوغر و سنده غی درجه سی «بدئت الکتابة بعد الحمید و حتمت باین العمید» (۱) دیگان مشهور سوزدن آ گلاشلور. «الخلق والخلق» اسمی برله بر کتاب یازغان بولسه ده مسوده حالنده قالوب ضائع بولدی. ابن العمید ۳۶۰ ده وفات بولدی.

ابن العمید، ایرانده «ارجان» شهرنده طورغانلغندن متنبی اوشبو شهرگه کیلدی و امید ایتکانچه حرمت برله قبول ایتولدی. «اصفهان» ده طوروچی ابوالقاسم اسماعیل (صاحب بن عباد) متنبی ننگ ابن العمید حضورینه کیلگانلگنی ایتکانلندن صوگ اوزینی زیارت قیلاور ایچون «اصفهان» غه کیلونی ده امید ایتوب طورغان ایدی. چونکه صاحب، متنبی ننگ «ارجان» غه کیلونی ابن العمید ننگ وزیرلگی ایچون بولمی بلکه علمی، ادب و کالاتی ایچون بولغانلغنی بله در و بو نرسه لر ننگ اوزنده مکمل ایکانلگنی اعتقاد ایتکانلگندن یاش بولسه ده، وزیرلک منصبنده

فالحیل و اللیل و الیبدأ تعریفی
والسیف والرمح والقرطاس والقلم

دیب ماقتانوب طوراسونده، سوگندن صوغشدن قاجاسن! بو حالکننی خلقلر باسهلر کوزگنی آچرمازلر، دنیا کولکوسی بولوب قالورسن « مضموننده سوزلر سویله گان ایدی. متنبی شوندن اثرله نوب قاقو فیکرنندن دوندی و کیرو صوغش صفینه کیلوب یول باصوچیلر برله صوغشورغه کرشدی وشونده اولدرلدی ده. محمد اسملی اوغلی برله مذکور قلی مفلحده اوشبو ماجراده تلف بولدیلر. بتون مالی، یول باصوچیلرغه غنیمت توشدی.

متنبی ترجمه حالینی یازوچیلردن بری، مونگ باشینه اوزینگ « فالحیل و اللیل و الیبدأ تعریفی » دیگان شعر ییتدی، اولدرلووینه شول شعر ی سبب بولدی، دیب بازادر. لکن بسوز درست بولماسه کیرهک. متنبی گه قارشی یول باصارغه چیقوچیلر و تالاوچیلر مذکور شعرینی تالار ایچون توگل بلکه مالینی تالار ایچون چیقانلر ایدی. متنبی اوزی ده مذکور شعرینی بیرماز ایچون توگل بلکه مالینی بیرماز ایچون صوغشدی. متنبی ننگ باشینه ییتکان نرسه عضالدوله حضورندن تویهب قایتا طورغان « مالی » ایدی.

ابوالقاسم مظفر بن علی الطیبی طرفندن سویله گان مرثیهده اوشبو بیتلر بار:

ما رأی الناس ثانی المتنبی
ای ثان بری لبکر الزمان
هو فی شعره نبی و لکن
ظهرت معجزاته فی المعانی.

بلاغت، فصاحت و متانت اعتباری برله متنبینگ شعرلی بیک یوقاری اورنده در. شعرلرینک کوبسی ماقتانو، شلتله و، بهادرلق، حکمت و فلسفه گه دائر بولوب معناری بیک نچکه و بیک کیک بولو برله امتیازلیدر. عشق و محبت حقنده شعرلی آز اما بار قدریسی گوزل. مرثیه لری اثرلی. بیک کوب شعرلی امثال اورنده یوریدر. فلاسفه لرنی حیران قالددرلق روشده حکمتلی و معنالی شعرلی کوب. اوزندن صوگ کیلگان شاعرلر، ادیبلر مونک شعرلرندن نزلرندن استفاده قیلدیلر و بو کونددده قیله لر.

(آخری بار)

دیب اوزگرتکان سوگنده بتون کونچه آغان ایدی، شولای بولسه ده اوز اوزینی ضبط ایته آمادی، متنبی ننگ عیلمرینی ازله رگه کرشدی، اوزی فائده لانه طورغان کشی گه قارشو کفران نعمت ایتدی و:

وذموا لنا الدنيا وهم يرضونها
ولم ارکالدنيا تدم و تحلب

(بزگه دیانی یامانلیلر، اما اوزلری شول دیانی ایموب طورالر، دنیا درجه سندده هم یامانلانوب هم ایمولوب طورلغان هیچ نرسه کورمادم) دیگان شعر گه مصداق بولدی. بو خصوصده صاحب « کتاب الکشف عن مساوی شعر المتنبی » اسمی برله بر اثر تألیف ایتدی.

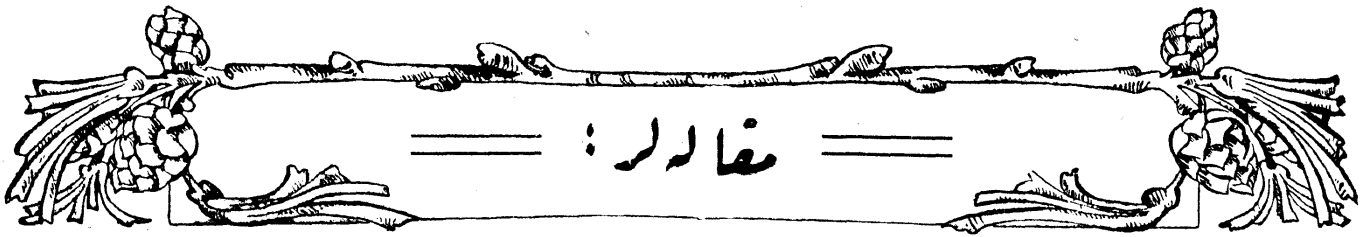
ابن العمیدنی مدح ایتووی قیلندن متنبی عضالدوله نی ده مدح ایتدی و عضالدوله طرفندن زور حرمت کوردی.

متنبی، بعض بر اشترینی کوروب کیلور ایچون دیب سفر قیلو حقنده عضالدوله دن رخصت صورادی. عضالدوله طرفندن رخصت بولغاندن صوگ متنبی آئی مدح ایتوب قصیده سویله دی.

متنبی اوزی قصد ایتگان بولسه ده اوشبو قصیده ده. اوزینگ اوله چگینی، هلاک بولاچینی، عضالدوله برله یندن کورشمه یه چگینی آگلانا طورغان شعرلر بار دیلر. تعالی ایسه بو شعرلرنی برر برر کورسه تدر (۱).

متنبی، عضالدوله طرفندن احسان ایتولگان زور بایلقنی تویهب و دنیاننگ برنجی دولتلی کشیسی بولوب « شیراز » دن سفر ایتدی، مقصودی ایسه « بغداد » غه و آندن ده « کوفه » گه بارو ایدی.

فارس مملکتیندن چیقغان وقتنده متنبی گه: « دنیانی عضالدوله مملکتی کبک حساب ایتمه، فارس مملکتیندن چیقغاندن صوگ خصوصاً زور بایلق برله یورولر قورقنچلی، یول باصوچیلردن صافلانو ایچون قاراولوچیلر، خادملر و صاحبیلر آورغه کیرهک، یانکده بولغان کشیلر برله گنه امین یوری آلمازسن » دیسه لرده متنبی بو مشورت گه التفات ایتادی و اوزینگ بار قدر قلملی برله برلکده سفر نده دوام ایتدی. « بغداد » غه بر آز وقتلر قالغاندن صوگ « النعمانیه » اسمی اورنده باشلقلملی فانک بن ابی الجهل اسملی آدم بولغان حالده یول باصوچیلر قارشو چیقیدیلر و صوغش غه باشلادیلر. بر آز صوغشوب قاراغانلرندن صوگ اوزلرینک کوچلری ییتمازلکنی سیزوب متنبی قاجارغه قصد ایتکان ایدی. بو وقت قلی بولغان مفلح: « بو نیندی اش؟ اوزک:»

طوغروده سکوت ایشمهس ایدی. (۱)

ایکنچیدن؛ «و احل الله البيع و حرم الربا» آیت کریمه سی فقها آ کلافا نچه مجملده توکل؛ قرآن کریم نازل بولغان وقتده حاضر بولغان عربلرگه شول آیت کریمه بیک آجق آ کلافا، آنلر شریعت اسلامیه طرفندن حرام ایتلگن ربانگ نیدن عبارت بولغانن بیک یاخشی بله ایدی.

بلهکه شول آیت کریمه عامدر. عصر سعادتده معروف بولغان بوتون ربا نولرن شاملدر. بیع وقتنده غنی فضل حضرتجه آناساق ربای نقد ایسه اول زمانده معروف توکل ایدی. واقعا ربای نقد آنادیمز بیع، هیچ بر وقتده، هیچ بر ملتده (اگر بر ضرورت اقتضاسی بله خصوصی صورتده گنه بولماسه) بو زمانده قدر بولغانی یوق. کیه چکده ده شول بیعنگ بولماسانی بدیهی. فقها تعبیری بله نه تیشه که بر درهم گه ایسی درهم بیروچینی، درهملرنگ قیمت حقیقه لری برده ی بولغانده ایکی قولکه دورت شهم توتوب ازله سه کده تابا آلماسنگ. بر کشینگده باشینه تایی تیمه گان: برده شول اشنی اشله مهس. بوندی معامله نی عملگه قویار ایچون، آنی «تورکیه» ده گی کبک بر دولتینگ قانون قوتی بله محافظه سی لازم. حالبوکه عربلر آراسنده اول وقتلرده هیچ بر تورلی قانون، حکومت کبک نرسه لر یوق، هر کم اوزی بله گه یه شی، اوزی بله گه نچه کون کوره ایدی. بزنگ شول دعوا مننی عربلرنگ ایسی حاللری بله طوغرودن طوغرو تاش بولغان عبدالله بن عباس، اسامه بن زید، عبدالله بن عمر (آنک شول سوزندن قایتووی ده روایت ایتله)، ابن مسعود، ابن الزبیر، زید بن ارقم، البراء بن عازب، سعید بن مسیب، عروه بن الزبیر، عطا بن ابی رباح (۲) کبک بیوک صحابیلر و علملرنگ ربای تقدنی انکار ایتولری ده قوتلیدر. زبیر عصر سعادتده ربای فضل معروف بولوب مذکور آیت کریمه آنک حقنده نازل بولسه یا که عمومی بله آنی شامل بولسه ایدی، شول عصرده حاضر بولغان بیوک مجتهدلرنگ آنی (ربای تقدنی) انکار ایتولری ممکن بولماس

(۱) شول آیت کریمه ربای فضل حقنده نازلدر دبوچی عالملرنگ بولوی میگاده یه شرن توکل ایدی. لکن... ذاکر.

(۲) معاویه بن ابی سفیاننگ ده ربای تقدنی درست کوروی، حتی بیوک بر جماعت آلدنده ربای نقد حقنده ایک کوب سوله وچی عبادت بن الصامت نی تکذیب ورد قیلوی مسلم ج ۱ ص ۶۳۱ ده مذکوردر. ذاکر.

ربا حقنده

(باشی ۱۰: نجی عددده)

مقاله صاحبی محترم حضرتنگ ربای نقد حرام دیگان سوزی درستده بولسون، لکن تاریخنگ شهادتی، اهل علمنگ بیانیه کوره «و احل الله البيع و حرم الربا» (بقره - ۲۷۶) آیت کریمه سی محترم حضرتنگ برنجی ماده سندن عبارت «ربای نقد» حقنده نازل بولمی. بلکه ربای نسیئه حقنده نازلدر. شولقدن محترم حضرتنگ «و احل الله البيع و حرم الربا» آیت کریمه سی، شوشی برنجی قسم ربا حقنده نازلدر» دیگان سوزی طوغری بولماسه کبره ک. بلکه اول آیت کریمه عربلر آراسنده ایسکیدن بیرلی معروف بولغان معامله حقنده نازلدر که اول معامله «ربای نسیئه» آنادیمز ربای جاهلیه در. یعنی ربا معامله سی عربلر آراسنده ایسکیدن بیرلی معروف و معلوم بولغان بر معامله ایدی. جناب حق حضرتلری ده شول معامله نی منع ایدی.

مذکور آیت کریمه «ربای فضل حقنده بولمیچه ربای نسیئه حقنده در» دیدک. زبیره اولاً مفسرلرنگ تاجی بولغان «ابن جریر» حضرتلری و باشقه اهل حدیث شول آیت کریمه نگ ربای جاهلیه - ربای نسیئه حقنده نازل بولوینه قناعت ایتکه نلر. فقه ده تبرهن معلومات ایسه سی، کتاب بله سنتی آ کلاوده ده نظیرسز بولغان اسلامنگ چن فیلسوفی، امام ابن حزم حضرتلری ده «المحلی» سنده آتی نرسه ده گی تفاضلنگ حرمتن اثبات ایتکن چاغنده سنت کتابلر نده یازلغان مشهور - معروف حدیثلر بله گنه اثبات ایتکان. شول فضلنگ حرمتینه غایت نق اعتقاد ایتدیگی حالده «ابن عباس» و آنک ایدده شلری کبک قولغه قول بولغان فضلنگ حرمتن انکار ایتوچی اهل علم آلدنده آبدراب قالغان. بالآخر «اغا الربا فی النسیئه» ده گی حصر، ربانی ربای نسیئه گه حصر ایچون بولمیچه، حصر کمال ایچون گنه در، ابو هریره، عبادت بن الصامت خبرلر نده زیادت - آرتلق بولغانه آنلرنگ خبرلری اغا الربا فی النسیئه خبرینه ترجیح ایتله، بنا علیه ربای فضلنی ده حرام دبه رگه لازمدر کبک غایت ضعیف دلیلرگه یا بشرغه مجبور بولغان. اگر مذکور آیت کریمه نی قولغه قول بولغانده غنی فضلغه حمل ایتهرگه ممکن بولسه ایدی، ابن حزم حضرتلری شول

ایدی. حالبوکه بو آدم لرنگ هیج بری ربای نقد حرام اعتقادنده بولماغانلر.

خلاصه: مذکور عالمرنگ ربای نقدنگ حرمتن انکار ایتولری، آنک حقنده کیلگن عبادة الصامت و ابوهریره خبرلرن قبول ایتمه و همده مذکور آیت کریمه نك، آنلر اعتقادنچه، ربای نقدکه دلالتی ده، شمولی ده بولماودندر. اگر شول آیت کریمه ربای نقدکه دلالت ایتسه، یا که حضرت دعواسنچه مخصوص اولاراق آنک حقنده نازل بولسه ایدی، مذکور عالمر، آنک حرمتن انکار ایتهرکه جرأت ایته آلماسلر ایدی.

شوننگ اوستینه اهل حدیث طرفندن بالاتفاق قبول ایتلگن «اغا الربا فی النسئیه» خبری ده ابن عباس و ایدیه شلرینک دعواسن تقویه ایتهدر. زیره شول خبرنگ دلالتینه کوره: نسئیه بولماغانده ربا بوتولمهی بولمیدر.

مونه شوشی حاللر، واقعه لرنگ همهمسی عصر سعادتده ربای نسئیه که باشقه هیج بر تورلی ربا مشهور توگل ایدی دیگن دعوا بزنی قوتلیدر.

اوجونچیدن مذکور آیت کریمه، ربای نقد حقنده نازل بولسه ایدی، ربای نقدنگ حرمتن اعتقاد ایتوچی «عمر بن الخطاب» کبک بیوک صحابیلر همده عالمر، آیتنگ عمومینه قاراب «الذهب بالذهب آه» خبرینک ارشادی بله اموال ربویه ایچون بر عله تابارلرده شول عله صادق بولغان هر نرسده ربای نقدنی حرام ایتدلر ایدی.

حالبوکه؛ آنلرنگ شوندهی اشد و معامله ده بولولری معلوم توگل. بالعکس فضل ننگ حرمتی آلتی نرسده بوللوینه قناعت ایتوب باشقلری حقنده یا بوتولمهی حلال یا که شبهه لرکه توشولرن اوتکان سنه ربا حقنده یازدیغم مقاله لرده ده سویله گان ایدم. آلتی نرسدن باشقه نهرسه لرده ده ربای فضلنگ حراملغن اعتقاد ایتو تابعین عصرنده گنه باش کوتره باشلاب. ۳-۴ نچی عصرلرکه ناباغنه تامر جه یووی اسلام فقه سندن خبردار آدم لرکه یه شرن بولماسه کیره ک.

مونه شول دلیل لرکه بنا قیلوب «واحل الله البیع و حرم الربا» آیت کریمه سینک ربای نقد حقنده بولماون دعوا ایتدم. محترم حضرتنگ دعواسن رد ایتدم. اصابت شرفی شاید بزم طرفده بولور. مینم شول دعوام اوزم یاصاب چغارغان بر دعوا بولماینچه اهل علم آراسنده مشهور بر مسئله نی عرض ایتو بولغانغه محترم حضرتنگ شول سوزلرکه قناعت ایتووینه اوشانوب آرتق سویله رکه لزوم کوریمیم.

محترم حضرتنگ شول دعواسن اثبات یولنده مذکور آیت کریمه ننگ سبب نزولن کورسه تو اوجون امام «احمد» دن

کوچرگن سوزلرینه ده نه الله نیچون وجدانم قناعتله نوب یتمی. زیره اگر حضرتنگ امام «احمد» ی بزگده معلوم، مشهور «مسند» صاحبی بولغان امام «احمد» بولسه، مین، آنک «مسند» نده ربای نقد حقنده حضرت کوچرگان سوزلرکه اوخشاغان سوزلرنگ بارلغن خاطرلی آلمیم. بالعکس امام احمدنگ مینم قلبمه قرارلاشوب قالغان سوزلری اقتضاسنچه اول، ربا حقنده کیلگن بوتون آیت کریمه لرنگ ربای نسئیه که خاص بوللوین اعتقاد ایته بولورغه تیوش ایدی. «قطعی صورتده حرام بولغان ربا نیندی ربا؟» دیب صورالغان سؤالگه جوابده ده آنک «هوان یکون له دین فیقول له اتقزی ام تربی؟ فان لم یقضه زاده فی المال وزاده هذا فی الاجل» دیگن سوزن ربا حقنده ملاحظه لریم یازلغان کاغد کیسه کلرندن برینه یازوب قویغانم. امام احمد حضرتلرینک شول سوزینه قاراغانده اول، ربای نسئیه که باشقه ربانک - ربای نقدنگ حرمتی ظنی غنه بولویلغن اعتقاد ایتکه نلگی آ کلاشلا. قولغه قول بولغانده غی فضلنگ حرمتی ظنی گنه بوللوی ایچون آنک حرمتی آیت کریمه بله ثابت بولماوی کیردک. حالبو، که حضرتنگ آناردن کوچرگان شول سبب نزولگه قاراغانده امام احمدنگ ربای نقدنگ حرمتی «واحل الله البیع و حرم الربا» آیت کریمه سی بله ثابت بوللوین اعتقاد اینکانلگی آ کلاشلا. بو تقدیرده امام. ربای نقدنگ حرمتی قطعی صورتده ثابت ایدی فکر نده بولورغه کیره ک. مونه شول ایکی سوزنی بر کشیگه حمل ایتوب حیوو جیتن. شول سطرلرنی صرغالاب اوطورغانده مینم قولمده امام احمدنگ «مسند» یوق ایدی. شونلقدن بو طوغورده قطعی ایتوب بر آ کلاشلا ماویوقی ایکن؟ دیب شبهه له نهم گنه.

اگر آنک امام «احمد» دن مقصدی باشقه برهوی بولسه اول وقتده مسئله ایکنچی توسنی آلا. بزنگ شول طوغورده باش آورتدروب اوطورولر یوقغه چغا. زیره اسلام فقه سنده ده، تفسیرنده ده آندهی احمدلرنگ قیمتی یید، زور توگل در. مینم شبهه منگ سببی شول ایدی.

ایکنچیدن: حضرتنگ امام احمددن کوچرگان شول سوزلرینک (امام احمدنگ اوز سوزی بولغانده ده) درستلگن، واقعه مطابق بوللوی اثبات ایتو ایچون شارع کریم حضرتلری طرفندن ربا حرام ایتلگه نچه اولک عربلرنگ ربا خراملغن اعتقاد ایتکانلکلرن اثبات ایتهرکه احتیاج بار. زیره شول آیت کریمه نازل بولغاچ و اهل اسلام آراسنده ربانک خرمانی اعلان ایتلگه چکنه کافرلرنگ «اغا البیع مثل الربا» دیگن سوزلرن شول آیت کریمه ده ذکر ایتو درست بولماس، چونکه حضرتنگ دعواسینه کوره ربای نقدنگ جرمتی مذکور آیت کریمه اینگه چکنه ثابتدر؛ بناء علیه ربای نقدنگ

تورکستان غه عاڻد.

سوز باشی.

تورکستانده ملی بر ادارهده طوردیغم ایچون بولسه کیرهک بیک کوب کشیلر میندن تورکستان حقنده فکر صوریلر. آنده و قتمده تورکستانلیلر دنده شولای صور اوچیلر بولوب طور ایدی. تکن خصوصی مجلسلر و مذاکره ل ائناسنده صورالغان سؤالر که لفصیللهب جواب بیروب بولمی، حتی بتونلهی سکوت ایله اوتکار کانی و قتلر ده بولغالیدر. انذفات ایتوب میندن فکر صورالغان ذاتلر که جواب و بو کونگی تورکستان حیاتی ایله تانشونی تله گانلر که آزده بولسه آرق بولور امیدله تورکستان حقنده یازلوی ممکن کورلگان فکر لردن بعضلر یازوب قالونی معقول کوردم. خطا و قصور لرم بولسه قارئین کرامدن عفلورن اوتنم. ع. م.

تورکستانده بو کونگی حیات

خزر دیگرنینگ آرقاسنده اوزانوب صر، أمور دربالرن و بیک کوب قارلی تپلرنی صیدرغان و بوروندن بیری تورک قومینگ مسکنی بولوب اسلام و تورکک بيشگی اورنن طوتقان ایسی بر آلکه باردر که اول بزدن بیک یان و قوملی صحرالر ایله آیرلشدر. اول بو کونده دولتمز بیوک روسیه ننگ اورتا آسیا متصرفلگنی تشکیل ایکان «تورکستان» قطعه سیدر.

تورکستان، اوزنده طبیعتک بایلی و طوپرافتک برکتلیگی ایله بوروندن بیری تانلوب و شهرت تابوب کیلگان اورندر. آنک طوپراق و طبیعتده اوزینه خاص بولغان بیک کوب آرتقلر و باشقه بیرلر ده بولنجی طورغان ئله نی قدر خاصلر بار. زمانمزه آنک اهمیت کسب ایتویده کوربهک شول نقطه دن دیسهک حقیقت بولور. هر یل تورکستانده یشوب مملکتیمز ننگ تورلی طرفلرینه طارالوب تورغان حسابسز کوب توردده لذیذ میوه لر، یاشلچلر و باخته (آق مامق)، گرج (دوگی) کبی قطعه مزده یشمی طورغان قیمتی محصوللر آنک نی جهتدن اهمیت قازانوبن آحق کورساتلر. تورکستان ننگ اوزنده ایسه بو کونده حیات عمومی ده یالغوز مذکور نقطه غه غه باغلودر.

آنده بیری خلق تورکستانلیلر بولوب ۱۰ میلیونلر چه اهل

حرمین اثبات ایته تورغان آیت کریمه نازل بولغانغه قدر کافرلر ننگ شول سوزنی نه یتولری ایچون عربلر ننگ ربای نقدنک حراملغن اعتقاد ایتولرن اثبات ایته رکه کیرهک. حالبوکه آنلر ننگ شول اعتقادده بولغانقلرن اثبات ایتو بیک جیکل بولماس. حضرت اوزی ده شوندی بر دعوایه قالماس دیب بلهم. شونلقدن بو سبب نزول، حضرت دعواسن تقویه ایته آمیدر. یعنی آنی دعوایه دلیل اورنده ذکر ایتو مناسب توگل.

ایندی مین، شوشی دلیلارم بله حضرتتک «واحد الله البیع و حرم الربا» آیت کریمه سی ربای نقد حقنده نازل بولغان دیگن سوزنیک طوغری سوز بولماغانلغن اثبات ایتکن کبک بولدم. شولایوق آنک اوز دعواسن اثبات ایچون کیرگن برنجی دلیلیده سوکغی حجت بله بمرلدی. ایک آزنده حجتک قوتدن توشدی. کیلیک ایندی شول آیت کریمه ننگ ربای نقد حقنده بولویلیغن اثبات ایچون کیرگن باشقه دلیلرینه:

محترم حضرت: «واحد الله البیع و حرم الربا» آیت کریمه سی، کافرلر ننگ «انما البیع مثل الربا» دیگن سوزلرینه جواب بولوب کیلدی. بیع غه اوشاغان ربا ایسه ربای نقددر «دی محترم حضرتتک شول سوزی بله یوغاریده غی «واحد الله البیع و حرم الربا» آیت کریمه سی ربای نقد حقنده نازل بولدی» دیگن سوزی آراسنده تناقض بولمی میکن؟ اگر تناقض بولماوینه نیندی ده بولسه تأویل بله می، کمگه ده بولسه تقلید بله می اوشانساق و شول بوللر بله تناقض دن قوتولورغه یول نابساق. اول وقتده حضرتقز نیچوک و نیندی بوللر بله کافرلر ننگ شرع شریف کیلگه نچه اوک ربانک حراملغن اعتقاد ایتکنلکلرن اثبات ایته ایکن؟ ئله ربای نقد حرام ایتلگه چ کافرلر ننگ «انما البیع مثل الربا» دبه چکلرن جناب حق علم الهسی بله بلوب کافرلردن اولوک شولای «قالو انما البیع مثل الربا» دیب نه یتوب قوبیدی «دی میکن؟ اگر حضرتمز شول اعتقاد بله یازغان بولسه آنک اول سوزلری قرآن کریمه گه جنایت، شارع کریم حضرتلرینه ادب سزک بولمی میکن؟ استه گنه نیندی اویلر بله سویله نسون شول سوزنی سویله ر اوچون. یازار ایچون بایتاق کوچله نورگه قرآن کریمنک اسلوبن ده آغومن ده طبیعی ازنندن بایتاق چیتکه بوروب بیه ررگه احتیاج بار. کیره کمه س بر دعوای اوچونکنگه شول قدر تکلفلر که باتو برمز اوچونده ضرور نرسه توگل ایندی.

(آخری بار). ذاکر آبوخاف. «قوز نیتسکی».

کوب خلق صیدی. یوز مگرچه سانالغان جمع عظیملر کوچک بر جماعت کتلهسی بولوب اوقماشدی. بنا علیه طارالمادیلر، بر یرده جمعیت بولوب یاشادیلر. شونگ ایچون آلارنک حاللرندنده استقباللری امیدلی، ترقی و تمدنلری آسان و تیز بولسه ممکندر. بو کونده روسیه مسلمانلرینک ایک غلبه لک قسمی قایده دیب صورالس شهههسز «تورکستانده!» دیب جواب بیرله چکدر. اوز مدینلری و اوز حیاتلری ایله اوبوشوب طوروجی خلق یورطمزده کلر دیلسده البته دفتماً تورکستانلیر کورساتله چکدر. چونکه ۱۰ میلیونلرچه بر یرده جیولوبده اوزلرینک تاریخغه منسوب حیاتلری ایله قالجیلر و بو کونگی مدینت تأثیرینه ایک آز بیلوجیلرده حالاروسیهده تورکستان مسلمانلریدر.

دولتمز بیوک روسیه موندن ۵۰ یل آلک تورکستاننی ضبط قیلوب آنده عصریمزغه مناسب بولغان اوز مدینتی کرنگان اییدی. شول وقتدن یرلی تورکستان هر نه قدر مدنی قانونلر تحت تأثیرنده بولسهده وهرنه قدر آندهغی یرلی خلقلر روسیه قانونی موجبچه اداره ایتلسده تورکستان مسلمانلرینک اوز طورمشلری عرف و عادتلری حالاده هیچ بوزولماغان دیورلکدر. آلارنک طبیعتلرندده محیطنک تأثیری بیک آز کورلهدر. بر حکومتنک تحت ادارهسنده بولغان ماتلرنک اقتصادی و مدنی جهتدن کوتارلورلی فکر و بلم جهتندنده تکامللری اول حکومت ایچون بیک مطلوب بر اش بولوی شههسزدر. شونک ایچون تورکستان مسلمانلرینک ده بولای زمان و احوال اقتضاسینه خلاف روشده طورولری تأسف قیلنورلق بر حالدر.

تورکستانلیر بوکآچه غرب مدینتی تأثیرینه بیرغه گانلکلری ایچون بولسه کیرهک بو کوندهده آلارنک معاملری، طبیعت و اخلاقلری کلیأشرفیلرگه و بورونغی بابالرینه خاص بولغان روشدهدر. دقت ایله قاراغانده کوربله که آلار طرز معیشتلرنگنه توکل، طورمشلرینه بهیله نوب طورغان بورونغی طبیعت و عادتلرینی ده صاقلی آغانلر. آلار بو کوندهده ایر بالالرنک توبهلرندن ساچلرن اوروب توشورلر، بیللرینه پچاقلر بهیله ب یوریلر، قبرستانلرغه کیتلر، عرف عادتلرینه خلاف یورگانلرگه نفرت اظهار ایتلر. بورونغی ملی موزیقلرنی چالو، آط اوستنده یورو، تورلی ییزه کلی گه زلملر چقارو کچی بیک کوب تورلی بورونغی عادتلریمز بو کوندهده تورکستانده جاریدر.

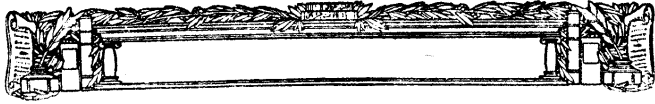
تورکستان مسلمانلری اوزلرینک یومشاق طبیعتلری، ملایم سیمالری و مهمان پرورلکلری ایله هر یرده گی خلقلردن آیرلا آلار، مداهنه بوللی بولغانلری استنا ایتلسه بو صفتلرینی البته یاخشی دیب حکم ایتمز. مع هذا آلارده انسانیت شاقطای طامر جهیگان.

اسلامنی تشکیل ایتلر اوزلرینه خاص بولغان تورکی لهجهده سوبله شهلر.

معیشتلری او طراق و مدنی روشدهدر. بو کونگی تورکستان معیشتی هر نه قدر اوزینه باشقه مدنی بر حیاتی کورساتسه و هر نه قدر اول طورمش بورونغی تورک معیشتندن آیرلا توشکان بولسهده بو عصرده آنی مدنی ذیک ایسکی شرق و غرب مدینتن اعتبارغه آویغنددر. یوقسه اول بیک ایسکی مدینت، صندال آستینه اوت قویوب، اوستدن یورغان قاپلانوب طور طورغان مدینتدر. شونک ایله برابر اول اوزینک ماضیسندغی قدرلی صفتلرن غائب ایتکان، امتلرنک حیاتلری، تمدن و ترقیلری ایچون کیرهک بولغان حاصللرن یوغالتقان. بو کونده گی خرابلر یعنی خرابه حالینه ئهورلگان تورکستان حیاتی بورونده بولوب اونکان و عصرینه قاراغانده بیک طولی و کامل بولغان مدنی حیاتنک و اوب قالغان پارچه لر یغنددر. امتلرنک انقراضندن صونک آلارنک تاریخلرن والوب، صنوب قالغان ایسکی تاش پارچه لرندن ئزلیلر. شونک کی تورکستان طورمشیده روحی چغوب کیتکان ایسکی مدینت گوده سینی آلدیزغه قویادر. جانلی وقتلرینک و حیات مادهسی ایله حکم سورگان ماضیلرینک نی طرزده بولغان بلورگه تله گان کشی که آندهغی طاغدن زور و بلند مدرسه قه لرینک باشینه چغوب بر کره کوزن آچمق یتسه کیرهک.

تورکستانلیر اوزلرینک بورونغی طورمشلرن بر رسم و عادت کی بابیلردن قالمه فرضیه بو کونگه چه صوزوب کیتورسه لرده مدنی بر حیاتی ترقی ایتدرمک و کالت گه یتکورمک فکری ایله بولماغان. محض تیمور قورالی بابلر قوروب فالدرغان حیات قورغانی اشقلر نده قصلوب بارلقنی صاقلاو هم شول طورمشنک راحتن کورو، طاتو مقصدی ایله گنه بولغان. شونک ایچون ایسکی تورکستان مدینتی اوزینک متین گودهسی ایله اوز حالنده طوروب صارصغان و بو کونده ایس کیتکیج بر منظره، کارتینا شکلن آوب قالغان. بو کارتینا بز که اول مدینت نک ایسکی حاللرن، روحلی ماضیلرن کورساته. آنده اشقلانوب یاتقان قارنداشلریمز بزم ایسکی برادریمز و مدینتلی آرقاسنده میلیونلرچه جانلرن صاقلاب ۲۰ نچی عصر دنیاسینه کیلوب چقان یاگی طوغانلریمزدر. مونه ایندی حاضر بز آلار ایله بر عصرده، بر وطنده یاشیمز. یراق مسافه دن عبارت بولغان آرمزنی ایندی مدینت کروانلری طوتاشدردر.

تورکستانلی قارنداشلریمز نک اوز ایسکی طورمشلرینه یابشولری ولوعرف اعتباریه بولسهده ضررلی بولمادی. بالعکس کوب فائدهسی تیدی. آلار شول سایهده او طراقلرغه و جمعیت حالنده طوروغه کونکدیلر. طورمشلری تکلفسز بولغانغ، کوره عادی شهرلرگهده

فدیه دوری

عمرنده بر نمازن، بر کون روزه سن حتی شاگرد وقتنده بیکلجه او قولغان نمازینده قضا قیلوب توگه لله گان بر ایشان حضرت وفات بولدی. بز مونی ده عمرنده بر نماز او قومغان، بر کون روزه طوماغانه حسابلاب اول خاتوننگ ده وه تن (خه سیسته سن)، بو خاتوننگ چهچ تنگه سن، اول برسینک یاقا-چلبرن جیوشدروب بر تو یونگه تو یونله ذکده شولارنی بر یللق روزه نماز فدیسه سینه یاتارلک حسابلاب عمرینک اون ایکی یان صیلغینه جیگروب، هر یل اوچون بر مرتبه شول تو یوننی مؤذن گه: «بر یللق نماز وروزه لرینک فدا واسقاطی اوچون» دیوب بیروب آلدق. حضرتمز ۹۰ یاشکه یتکان ایکان بز بو اشنی ۷۸ مرتبه دور بلهن تامملاذق.

عمرنده بر نمازده او قومغان، روس خدمتنده یوروبمی یاخود باشقه بر سبب بلهن می الحاصل هیچ بر عذر شرعی دن باشقه، بر کونده روزه طوماغان فلان آغای اولدی. تیگی ایشان حضرتده قیلغان اشنگ عینن بو آغای اوستنده ده قیلدق. بز، نی اشله دک؟... مؤمن گه حسن ظن تیوش بولغانلقدن «الله (سبحانه) مونگ نمازن نمازین، روزه سن روزه دن قبول ائمه دی» دیوب اللهغه حسن ظنمز (?). کامل بولغانغه می مونی اشله دک؟... شولایوق تیگی آغای نك عذر سز قالدراغان نماز وروزه لری شول دورمز بلهن توشه دیوبمی اشله دک؟...

او یات توگلمی بزگه شول اشلرنی «دین» اسمندن اشله ب طوررغه؟... «الیوم ا کملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی» دیگان الله (سبحانه) دینمز نك شول نقطه سن تمام بیان ایتمی قالدردی ده بز می شونی توگه لله دک؟ (معاذ الله)، یاخود رسول (صلی الله علیه) تبلیغه کیمچیلک قیلدی می؟ (حاشا وکلا).

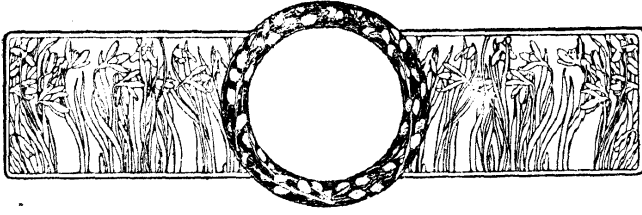
حساب کوتنده الله (سبحانه) بزگه: «مین سز گه دین نی، حیله، میله گه احتیاج سز ادا قیلنورلق ره وشده بیان قیلوب اویره تدر-گان ایدم، شوندی فاحش بر ادب سز لکنمی اشله رگه سزنی، نی نرسه اجبار قیلدی؟» دیسه، شولوق کونده رسول الله «سز اولگان کشیلریگز یاننده بر تو یونتی ایکی کشی آراسنده یوروتوب نی اشله دگر؟» دیسه بز نك بیره چک جوابمز نیندی نرسه؟... قهستانی بلهن ابن عابدین کورسه نکان یول ایله عمل قیلدق دیوبمی قوتولاچقمز؟... اگرده بز بو «دور» دیگان اشمنزی

کبار عائله لر آراسنده تورلی تکلفات ایله بر گه قاتشدروب قوللانغان مین - مینک لر گه حیران بولماو ممکن توگلدن. بو طبیعت بیگرا کده احوال و تاریخ ایله حسابلاشا آغانلرده نق سیزله. چونکه آلاز محاکمه قیلوب اوزلرینک حال و ماضیلرنده پارلاق نقطه لر و نفس گه غرور کیتوره طورغان نهرسه لر کورمه لر و شولارغه قاراب تفخر ایته لر، عوام آراسنده ده اوز آرا ازغشقان چاقلرنده طبیعت وسویه لرندن کوب یوغاری بولغان (эгоизмъ) آناری باش کورساته. ملایم و یومشاق طبیعتلی، خوش معامله لی بر خلقده هیچده کوتلمه گان بو کبی اورنمز کبر و عظمت نك حد طبیعی دنده آرتق کورلووی کشی نك دقت و اعتبارینی اوزینه جلب ایته در.

آلاز نی قدر کوله چ یوزلی. خوش معامله لی و یومشاق طبیعتلی بولوب کورسه لرده مذکور دعوالرینه ایك طار و اوکایسز حاللرده ییله اصلاخلل کیتورمیلر. استعمالده فوق العاده بو مهارت کورساته لر. تورکستانلیلر نك احوال روحیه لرینه یاقیندن اطلاع کسب ایتمه گان کشی آلاز نك طبیعتلرینه هیچ توشونه آلی. اول کشی، نی قدر طرفتسه ده و نی قدر فراست صاحبی بولسه ده یا گلشا و هر خصوصده آلدانادر. آلاز معامله ده ایك تربیه لی انسانلرده کورلمه گان نزا کتارنی ده کورساته آلاز. حالبوکه شول نزا کتارنله نیندی نه شوکی غایه لر گه خدمت ایتمک لری ده ممکندر.

بو طریقه مخاطبلرینی هر حالده ده اغفال ایثار گه قادر بولغان تورکستانلیلر نی юмористъ و эстетикъ لقه ده بیک مستعد لر دیور گه طوغری کیله. چونکه آلاز صنایع نفیسه نی بیک یاراتارلر و دائما شعرلر، حکایه لر، مقال و تابشماقلر بلهن مجلسلرن خوشلاندرلر. شونک ایچون آلازده نقش، خطاطی، ملی موزیقه هر تورلی تکلفات ملیه بیک مقبول بولوب یوری. کوب (گپ) مجلسلری هر تورلی مالاینی ایله اوزوب کیره کلی مذاکره لر و مقصدلر اونوتلوب قالا. جدی مصاحبلر ئوزلرگندن کولکی گه نه یله نوب کیده در. بو طبیعتلرندن آلاز بو کونگی ملی تیاتر صحنه لرنده بیک نق فائده لنه لر. تیاتر جیلکده اوزلرینک سویره لرندن بیک یوغاری موفقیتلر کورساتوب طورالر. بوگا قورال بولغان نهرسه شبهه سز آلاز نك مذکور طبیعتلری، فطری بولغان طالاتلریدر. شولوق سببندره که آنده اوز آرا ده مهم بر مسئله ایچون حیوانغان مجلسلرده ده یومورستی کدن باشقه نتیجه احتیاجینه کوز یتمیدر. موندی طبیعتلری ایچون تورکستانلیلر نی البته عیله ب بولمی. آلاز شونک سایه سنده روحه تسلیمت بیره لر، اوز عادتلری بونچه حیات نك متمم لری صانالغان اشلرنی باشقاراغان بولالرده شول طریقه گویا کانه جلی بر حیات، کولگی و توگال بر طورمش میدانغه چغا بولا. (آخری بار) ع رؤف مظفر - «زویه باشی».

ملی مهم مسئله لر.

VI

ایندی ملال مسئله سی قوزغالغاج. ملی مکتبلر حقیقده ده بر بحث ایتیک، ذاتاً بو مسئله برسی آخرگه بهینه نشلی مسئله. اگر بر عامی قاموس یازسه، مکتب-مال حقیقده برکلمه آستنده معلومات بیررگه نمکن بولور ایندی. بزده حاضر ابتدائی مکتبلر شاققی کوب، تورلیسی تورلی تیپده بولسه ده، بتونله ی مکتب بولغان بیر بیک سیره ک. صوکتی یلارده دانوس سبیلی گنه یابلغان مکتبلر آچه آلمی، آندی بیرلر اوقودن بتونله ی محروم تورالر. بزنگ قازان غوپر- ناسنده غی مکتبلر ۱۱۱۱ سی حریتدن صوکت آچلغان بولوب، آراده و قفلر ایله، استقباللری تأمین ایتولگانلری ده بار. معلمسز مکتب حاضرده بیک سیره ک. اما اوقتو جهتینه کیسه ک، البته کوبسندده قزغزلق توگل. شولای بولسه ده دوام ایتوب تورغانده آقرن بولسه ده توزه له چکبلر. اما بتونله ی اوقو توقتالغان یرلر بیک قزغانچ، آنلرنگ استقباللری بیک قارانلی.

ایندی موندی اوللرده اشقولالر آچدرو مسئله سی بار. بونلرغه بردن بر یول شوشی. ذاتاً روسچه اوقونگ لزومی ده حاضر انکار ایتولمی. شولای ده بولسه، اشقولالرنگ آچلوی، وترقی ایتولری بیک آقرن. مونگده سیلری اماملر تعصبی یاکه عوام قارشیلغی غنه توگل، بوتن مهم سیلر بار. معلومدر، که: روسیه ده ایک آداغی هم بتون خلق غه بر تیگز قاراوچی بالغز اوقا زیستواسیدر. اورنورغده شونگ ازندن بارویته شادلانماسلق توگل. معارف مسئله سنده بونگ اهمیتی بیک زور. شوندی بر زیستوا بولمغانده اشقولا آچدرو بیک مشقتلی، آچلغانده ده فائده لی بولووی بیک شبهه لی.

منه بو مسئله ده مین اوزم بیلگان فا کتترینی سویلیم: مین اوزم خلق آراسینه روس معارفی، روس لسانی اوقونلی تاراتورغه بایناق طرشدم. حاضر شاققی غنه اولار اوزلری نگ ترقی پرور اماملری تأثیری ایله، روسچه اوقوغه احتیاجنی آکلادیلر. حاضر بزنگ اویازده برنیچه اول، اوچ-دورت یلدن بیرلی اشقولا آچو اجتهادنده یوریلر، لکن آچه یوق، فلان دیگان بهانه لر ایله، زیستوا همان اشنی صوزه. موندی اوللرده اوقو توقتالغانلقدن

باشقه دین اربابی حضورنده دینمزنی همده ایک مقدس دینمزنی مسخره ایتدرو ایکانن هنوز آکلاماسق، بتون خلقنگ سویه فکریه سی کیکیوب، کیاشکان بلن کیلشمگانتی تمام آیروب بیلگان؛ شول یکرمنچی عصرده شول اشمزنی قویمانچه نلکگی ره ووده آلوب بارسق یازقلر بزگه!...

قایده صوکت بزنگ صابراپیه مز؟ اول نی اشلب «دین» گه شول تورلی فاحش جنایتدن بزنی طیمی؟ دخی قایجان شول اشمزنگ کیلشمگانلگن بلورمز؟.. اگر هنوز بز شونگ کبک اشلرنی اشلب طورسق. دینی تریه نی بزذن آلا طورغان آغایلر نیچک ایتوب طوغری وکامل دینلی بر کشی بولوب ییتشورلر؟.. ایپداشم اماملر و حضرتلر!! وقت بزگه، «فدییه دوری» دیگان اشمزنی قویارغه، وقت، بزگه آغابارغه. شول یولده بولغان خطامزنی طوغریسی بالقصد قیالغان شول جنایتمزنی، آکلا-توب اوتکانلری اوچون عفورلن اوتوب کیله چکده آندی اشنی اشله مسکه عزم و قصد قیورغه. دوردن باشقه بیرسرلر بلکه فدییه-لری، عذر شرعی برله ن قالغان روزهلرن توشوررگه یارابده قویار...
امام محمدشاکر فیضی. «الوغ چاقماق».

نصرت:

دنیانی یوق، کل ایتهلر کدر یوره کده یالقم
آنده ایدیپامه صوزلغاندر قلمم آتونم.
بار عاصیلر موقعی، اوت منبعی دوزخلرن
سوندرلر کدر کوزمدن توشسه بر یاش بورتگم.
اسرافیلنگ طاوشندنده مهابت قورقنچ،
بو طاوشم تیک طیمه اچده طاوشنگک طاشقنن.
یغلاسم جاننی اوزهرلر کدر یانوب چقغان آهم
یغلامیم قورقام کویهر دیب «ایذگونور» سجده گاهم.
مغرورمن بولسه ده، آلا قاشنده کیملکم،
تیک شولار کولگان صاین آرتا مینمده «مین» لکم.
ز. سمیده.

بولوب طرشقانده زیمستوآدن فائدهله نو ممکن ایکانون کورستوی اهمیتلی . عبدالرحمن ایله برکه ، عبدالله زین الله ، عمر . عثمان لرده بولسه ، ییلگولی آرتغراق نفوذ یورتوب بولور . اهمیتسز کره شین اولارینه ، یکر میشارمگ که توشروب هنر مکتبلی صالغانده ، اوچ دورت یوز تنکه راسخودلی اشقولا آچوغه . مسلمانلرنی شول قدر یالندرلماس ایدی . صود قاشنده عیبلی کشی بولمغانده ، اشقولاغه دین معلمی اوله رق خلق تله گان کشی قویله . باشقه غویبرنالرده اوشبو نظام جاریدر . بزنگ بو طرفده ایسه ، نی سبیدر ، خلقنگ تله وی هیچ بر اعتبارغه آنمی . بلکه قارشنی بارله . بلکه بوش اهمیتسزدرده ، لکن اشقولالرننگ کوبه بوی اوچون زور مانع بولوونده شبهه یوق . اشقولا آچدرو ، روسجه اوقورغه طرشوغه خلقنی ترغیب ایتو ایله برابر ، مطبوعاتمز بو جهتتی ده اوتماسون ایدی . شولایده بولسه ، مکتبیلر یابلوب اوقومع قیابانغان یرلرده ، اشقولا آچودن باشقه چاره یوق . باری ممکن قدر اوزمزگه فائدهلی ره وشده بولونیه طرشورغه کیرهک .

IV

مکتب و اشقولالار بحثنی قوزغاتاچ ، استطرادی صورتده تاغی ده بر بحث قیلو تیوشلی مسئله مز بار . یولی چقغاج اول حقه ده بر ایکی سوز ایتورگه کیرهک .

حاضر هر یرده ابتدائی مکتبیلر مز کوبه یوب باره . کوندن کون ترتیبلی مکتبیلر مز آرته باره . حاضرده ایکن چیتن مسئله معلم و معلملر تابو مسئله سیدر . یاخشنی غنه معلوماتلی معلملر آرم تا بلغاننگ سو گنده ده سینزه فلان کبی رسمی مانع چغا . مثلا بزنگ طرفده ، استقبالی و قفلر ایله تأمین ایتولگان مکتبیلر بار ، صوگ یلده آچلو سبیلی ، سینزه سز معلم قویارغه ممکن بولمی . بو مسئله تاغن مکده برنجی مرتبه ملی دارالمعلمین ، و دارالمعلمات مسئله سنی خاطرگه توشره . اگر بزنگ یرگان قزارلر مزنگ یوزده اوچسی گنه فعلیت که چقسه ده ، بز بایتاق آغه اتلار ایدک . بو مسئله نی بول باشچیلر مزنگ ایسلیرینه توشرمی اوزوب بولمی .

بعض یاشلر « قرق قات چهینه لنگان بحث برله آمریقا آچارغه طرشقان » دیب اعتراض ایتهرلر . منیم اعتقادمه کوره ، نیغرامتنی بر کره شن ، ادبیاتمزغه خوجلاق قیله باشلاسه ، معلم یوقلق سبیلی ملی مکتبیلر آقرنلاب یابلا بارسه ، یوز کامبرسانت ، مگ گیمنازیست بولسون ملی ترقیمزنگ یولی حاضر دیب بولمی . ادبیاتمزنی آگلادچیلر فقط بارمقلر برله گنه صانارلق قالاغنی ییلگولی .

یاش یایلر مزنگ برسی ، اوزینگ گیمنازیبه ده اوقی تورغان بالاسنی ، آبروم معلم توتوب ملی تل اوقته ایدی . آرقانلی بالا

مولر اوچون بر کون بولسه ده آلدن آچلووی یک اهمیتلی . شوندی اولاردن بر ایکی سنده ، کوب طرشه تورغاج اشقولا آچلوب ، کره شن اوچیتلر قویانغان ایدی ، ایکشار قش دوام ایتوب حاضرده یابلدیلر . سبیلی شول : دین تعلیمه ۲۰ مینوتدن آرتق وقت زا کون بوینچه یرلمی دیب دین معلمه ۴۰ مینوتدن آرتق اوقورغه رخصت یرمادیلر . ییلگولی ، بولای بولغانده خلق اشقولاغه یاخشنی کوز برله قاری آلمی . خلق ایله اینسپیکتور آراسنده اختلاف چقدی ده اشقولا یابدی . مگرچه یللق تلی ، ایسکی ادبیاتی بوانان بر ملتنگ ، مک نیاز برله آچدرغان اشقولالرنده شوندی معامله بولغاج ، آندی اشقولا آرقلی عارف تاراتوب بولمیه چنی معلوم .

منه : بزده اشقولالرننگ کوبایا وینه ملالر تعصبی ، خلقنگ قارشیلنی غنه سبب توگل . ترقی پرور اماملر و روسجه اوقودن قورقمی تورغان محله لرده ، شوندی سبیلر اوچون ، اشقولا آچاو تشبته جرأت ایته آلمیلر . شونک اوچون ده ملی مطبوعاتمزده ، مطلقا اشقولا کیرهک دیب کنه اگیتاسیه یا صاو یتمی . باری ، ممکن قدر ، اشقولانی خلق یاراتورلق ، خلق غه معارف یولی باشچیسنی بولونیه طرشورغه کیرهک . مین سوزمنی بر اویازگه قاراب غنه سویایم . البته بار یرده ده آلی بولماس . تاغی بوتوغریده خلقنگ اوزنده عیب یوق توگل .

V

موندی مسئله لرده خلقده بولغان عیب شول - مطبوعاتمزده نی قدر یازلسه ده خلق همان ده زیمستواننگ اهمیتتی تقدیر ایته آلمیلر . اگر زیمستواغه صایلاولرغه اهمیت یروب ، مسلمان بولمغانده ، اقل اوز فائده مزنی کوزه تورلک روسلرنی صایلاب بولور ، اول وقتده اوزمزده فائده کورر ایدک .

زیمستوا صایلاولرینه ، استاروسته صایلاو قدرده اهمیت یروب کوچ صرف ایتماکچ ، آنده اوزمزگه فائده لی اشرفیلماوینه ، معارف اشلمزگه اهمیت یرماولریده ده عجبله نوب بولمی . موندن الک زیمستواغه غلاصنی صایلاغانده ، بر وولصتده غنه ، سوداگر و یرر یبه وچی مسلمانلردن ۲۴ کشی که باویستکه بار ایدی . باویستکه تارالغاج ده شونلر آراسنده یروب ، زیمستواغه صایلاونگ اهمیتتی و مساهله قیلورغه یاراماونی سویله دم . ومع ذلك ۲۴ دن یرسی ده ، صایلاولرغه قاتشما دی . لایش اویازنده مسلمانلردن قبان امامی عبدالرحمن افندی غلاصیلقغه صایلانغان ایدی ، شونک اجتهادی آرقاننده ، مسلمان مکتبیلرینه اوقو اسبابی یرله باشلانندی .

درست ، بو بیک اهمیتسز یاردم ، باری غلاصیلر کوبرهک

ایگن ایگو

آدم بالاسینگ دنیاده مسعود یاشاوی آنک قوۋه روحانیه و قوۋه بدنیه سن تیوشلی طرزده طووتوی بلهن بولا. کشینک روحن طنچ طوتو و آنی تقویه اوچون الله تعالی بنده لرگه دین و عبادت بیرگان. عبادت، کشینک الله تعالی گه مطیع ایکانن بلدررگه واسطه بولغانی کبک آنک روحن تقویه گه یاردم ایته. کوب وقت بر بر بلاگه اوچراب روحلری توشکان بنده لر، بر نرسه گه کرشوبده موفقیت تله وچیلر، اوزلرینک مسعود بولولرینه کوز آتوچیلر. ایگن ئلک الله تعالی گه عبادت قیلوب روحلرن طنچلاندرالر. لکن روحنک طنچلغی بدتنگ سلامتلیگنه باغلیدر. ضعیف تهنده ضعیف روح بولغانغی تجربهلر بلهن اثبات ایتلگان. آورو کشینک هر نرسه دن امید کیسکانن بز هر قایومز بله مز. نیدن امیدن کیسه؟ چونکه آنک بدنی ضعیف و آنک آرقاسنده روحی توشکان.

جانن بار هر کم طوموشدن آلوب اوزینک قوۋه بدنیه سن محافظه غه چالشا. بالا طووی بلهن اوزینه آزق ازای باشلی. آناسینگ سوتن ایمه. کشی اوسکان صابن بدینکده کوچی آرتا. شول کوچنی یوغالتماس اوچون هر کم اوزینه آزق طابارغه مجبور بولا. حیوان وانساننک کوچی نسبتده آشاملقغهده احتیاجی آرتا. زور حیوان زور انسان آز نرسه بله ننگنه قناعتلنمی. چونکه صرف قیلغان کوچ آز نرسه بله ننگنه توگه لله نمی. نی قدر کوچ صرف قیلنسه شول نسبتده آزقده کیرهک. دیمک انسان و حیوان ایرتدن کیچک قدر اوزینه آزق ازله رگه مجبور بولا.

انسان طوموشدن یالغزلقغه یاراتلماغان. اول طبیعتنک قوشوی بوینچهده، شریعتنک امری بلهنده عائله بولوب طوررغه یاراتلغان. عائله یاصالیدی، آشاملق نرسه لرده کوبرهک کیرهک. بر کشینی طویدرو اورنینه ایکی یاخود آندن آرتق کشینی طویدرو لازم. قوۋه بدنیه نی محافظه بر آز آشاملق بله ننگنهده بولمی. طبیعت هر بیرده بر توگل. قایسی بیرده صالغن، قایسی بیرده انسسی. دنیاده نیچه طرف بار، هر قایوسنده هوا. اقلیم تورلیچه. ایندی آنده طورغان انسانلر ننگده شول هواغه ایله شورلی تورلیچه

موننی کوته ره آلمی آورو بولدی. مین مونگ سینی صوراب بالاسینگ صاولغینه بو قدر آور تاثیر ایتیرلک اشنی اشله وینه اعراض ایتکان ایدم. اول افندی میگا شول جوانی بیردی: «گیمنازیه گه قبول ایتلو باشی، یلدن یل. کیمتله. فلانچه یمشدن بوقاری بولسه آلمیلر. شوپله اولدقده بالاغه ملی ادبیاتی اوقورغه فرصت یوق. اگر گیمنازیهلر یلدن یل بولای قصله بارسه، بزگه باری ایکی یول قالا: یا بتونله ملی ادبیاتدن یراقلاشو یا که گیمنازیهده اوقتماو. طبیعی بولار ایکسی ده بیگ اوکعبیسز. اگر بو یول برله بارسه، ایلی یلدن ملی ادبیاتی آکللاوچیلر، بوقاری طبقه آراسنده، بارماقلا صائنده غنه قالور، منه مینده بالام ملی ادبیاتدن محروم قالماسون دیب شوشندی تهلهکلی یولنی اختیار ایتدم» دیدی. موگا قاراغانده: یویلی مناسبتی ایله، بر قسم یاشلرمنک گیمنازیه آچارغه طرشولرینک سبی معلوم بولاددر. پریوتچیلر ایسه، ملی ادبیاتی توبن صنف بلسه یتهز، بوقاری صنف آکللاماسهده باری دیب اویلاغانلر بولورغه کیرهک. بو مسئله، وقتده اوزمز مخبرلک ایتکان غزتهده گیمنازیه فکرنی قوتله گان ایدک، باری دلیمز ایکنچیلر ایدی.

بوقاریده غی بای افندیکنک سوزینی اشتکاج. فکرمز ننگ صواب ایکانینه ممنون بولدی. بر اول کشیسینگ، ملی گیمنازیه مسئله لرینه کرشوب آمریکا آچووی عجب کی طویلور، لکن بلسگاتی سوبله رگه (اقتدار شرطیله) هر کم گه اختیار. قام هم فکرنک شهرلیلر و روس مکتبنده اوقغان کشیلر قولنده غنه ماناپولیه بولووی بزگه معلوم توگل. بزنگ هر اشدگی عادتمز - باشلاب تاشلاو. بز ایکی یویلی ده نیلرگه قرار بیرمادک؛ اش گه کیلگانده، کشیلر نلله قایده کیتلر. مفتی یویلیینه حییلغان، کیهن قدر چالمالی قارت مدرسلر، هیچ تعصب کورستی دارالمعلمین و دارالمعلمات آچارغه قرار بیردیله. نه ضیالیلرغه کیلگاج بو مسئله شول کوی اوردی.

بز بو صوگنی بحثی. هیچ کم بلمگان بر یا گ کشف دیب توگل بلکه مسئله لر آراسنده استطرادا سوبله دک. بو کونده صوغش وقتی بولغانلقدن هر تورلی وطنی بورچلرمن کوب. لکن اول اشلر، اوزمنک ملی مسئله لر نی مذا کرده دن مانع بولمازغه کیرهک. ذاتا صلح صوگنده روسیهده بولاجق تجدد دورته هر ملت حاضرلنه، بزگهده اوزمنک ملی کیرهکلرمنی سوبله وگه بلکه ایرته بولماز. بزنگ حل قیلورغه تیوشلی بر نیچه اقتصادی مسئله لرمن بار، آنسنی کیلچکده «اقتصادی مهم مسئله لر» بحثنده یازارمن. بر روحانینگ، اوزی تجربه قیلغان اقتصادی مسئله لرده سوز سوبله ووی، البته اورنسز بولماز.

۲۰ نچی فیورال ۱۹۱۶ سنه. عبدالقیوم بهمانی (جولباط).

بولدرغە كۈنى تونى طرشامز . صوڭ مقصودقە ايريشە مزمى ؟
 بلەكە بعضيلرمز مقصودلرينە ايريشەدە طورغانلردى ، لىكن كويىمىز
 شول كوچلى طبيعت بلەن كۈرەشوب تەلگىزنى بولدىرا الميىمىز .
 بو نيدىن؟ البتە ياخشى طورمشقە ايلتە طورغان يولنى بلەمە گانلىكمىز دندىر .
 اكر بىز اقتصادى حالىمىزنى تامين ايتسەك مەيشىتمىز دە كۈرەكم بولور
 ايدى . لىكن بىزىڭ اقتصادى ياغمىز همان دە تامين ايتلىمى .

مەيشىمىزنى تامين قىلور اوچون بىزگە تورلى يوللار كۈرسەتلىگان .
 بورونقى بابايلرمىز اوزلرىنىڭ تاماقلرن طوبىدرو يولندە طيبىعى
 چارەلرگە كرىشكانلر . نى يىتدى شونىڭ بلەن آو اولغانلر ؛ كىيىك
 طوققانلر ؛ ايتلرن آشاب تيرىلردن كيوم تىككانلر . طاو طاش آراسن
 اوى ياصاب شوندىە تركلك ايتكانلر . لىكن كشىلر كۈبەيگان صابن
 بو چارەلر يىتشمەگان . ايكىنچى چارەلرگە كرىشكانلر . قايسى ايگن
 ايككان ؛ قايسى وحشى حيوانلرنى قولغە اوپرەتوب مال آصرى
 باشلاغان ؛ قايسى صودن بالق طوتوب بلەن شغللەنگان . شولاي ايتوب
 آلاز اوزلرىنىڭ تاماقلرن طوبىدراغانلر . لىكن بو چارەلر بىرسى دە
 كىشىنى قناغتلە ندرمەگان . همان دە ياگا كىسب ازەلب قايسى سودا
 اشينە بىرلىگان ، قايسى آور كىسبلرنى خوش كۈرمە گانگە يىلگىگنە
 مال طابو نىتى بلەن كورشىسىنىڭ نەزەر مالينە قول صوزغان . كورشىسى
 اوزىنىڭ حقن حمايە يولندە آكارغە قارشى طورغان . ايگى آراده
 صوغش چىققان . يىكگانى يىكگانىنىڭ مالن آلغان ، اوزن اسير
 ايتوب قول ياصاب بوش اشەرگە مجبور ايتكان .

ايشتە بوپونقى زماندەغى صوغشلىر ، تورلى دىكگر وقورىدەغى
 طلاوچى فرقلرلىنىڭ پيدا بولولرى ، شول اوز احتياجلرن اوتەو ،
 تاماقلرن طوبىدرو يولندە بولغان .

گرچە حاضرگى كۈندەدە شوندى يىكل كىسبلر (اوغرلاو ،
 ضالاو ، صوغش) بلەن كۈن كوروجىلر بولسەدە ايندى بر نظام
 و قانون اورنلاشقاق ، هر كم اوز دولتىنىڭ قانونينە تابع بولوب
 آند ايتىكچاق ، صلحپرور خلق نظام و شىرىعتكە موافق كىسبلرگە
 كرىشكانلر . كۈرەمىز حاضرگى كۈندە آدم بالالرىنىڭ قايبوسى ايگن
 ايگە ، مال آصرى ، قايبوسى سودا ايتە ، قايبوسى زاوود و فابرىكلر
 آچوب شونىڭ بلەن آقچە طابا ، قايبوسى اوقوب يا كە بر هنر
 اوپرەنوب اوزىنغە كره الخ . . .

ايندى بىزگە ، اولدە طورغان كشىلرگە نىندى كىسب آرتق .
 البتە يوغارىدە كۈرسەتلىگان كىسبلرنىڭ بارى دە يارى . لىكن هر
 كم اوقوب عالم بولا الماغانى كىك زاوود و فابرىك آچوب دە كىسب
 ايتە المى . آراده سودا ايله شغللەنگانلرمىز بولسەدە ، كويىمىز
 اوزمىزگە موافق هم طاقتمىزدن كىلە طورغان ايگن ايگو ومال آصراو
 كىسپىنە طوتوغانمىز هم شول كىسبلر ايله مەيشىتمىزنى تامين ايتەرگە

بولورغە توش .
 آدم بالاسىنىڭ تەنى عىجىب بر ماشىنا : آكار آرتق اسسى دە
 آرتق صووق دە يارامى - ضررلى . انسان اوزن طبيعتنىڭ شول
 ضررلردن صاقلار اوچون تورلى چارەلرگە طوتورغە مجبور .
 اسسى ياقلىدە انسان اوزن قوياشنىڭ قوتلى ضياسىدن صاقلارلىق
 كۈلەگە ياصارغە مجبور بولغانى كىك صووق طرفلردەدە صووقدن
 صاقلانور اوچون تەلنر بر تورلى جلى نرسە (كيوم) بلەن
 قابلازغە ، طورر اوچون جلى يورطلر سالورغە ، حيوانلرى اوچون
 جلى آزارلر ياصارغە مجبور . آزق آدم بالاسينە كۈكەن ياوماغانى
 كىك كيوم ، يورط يىرلردە اوزلردن اوزلرى بولمىلر . آنى آدم
 بالاسى اوز كوچى بلەن ازەلب طابا .

كۈرنە ، كە آدم بالاسى بر قوۋە بدنيەسن صاقلار يولندە نى
 قدر اشلر اشلەرگە مجبور : اوزىنە و مالينە آزق طابو ، كيوم
 (اوست ، باش ، آياق) . جلى يورط ، جلى آزار ياصاو همەسى دە
 آدم بالاسىنىڭ بورچى .

اگر بىزدە كى طورمىشنى اويلاساق انساننىڭ وظيفەسى
 طاغندە كۈبرەك . بىزدە يلىك دورت فصلىنىڭ دورتسى دە آبروم
 بر صورتدە بولا . بىزگە شول دورت فصلغە موافق كيوم حاضرلەو
 لازم . جاي كىيە طورغان كيوم قشقە ياراماغان كىك بوتەن
 فصللرتى دە باشقە موسمگە يارامى .

عائله بولوب طورغان كشىلرگە بر اوى طار بولغانغە ايگى
 اوچ اوى سالورغە كىرەك . شولارنى طابو اوچون نى قدر مشقت
 چىكسە ، آلازنى جلتوغەدە شول قدر مشقت كىرەك .

كىشىنىڭ بيش طشقى حسى بار . شول حسلرنىڭ هر قايبوسى
 اوزىنە اوخشاغانى - ماتورنى ياراتا . موگلى طاوش بىزنىڭ قولاققە ،
 تەملى ايس بورونغە ياراغان كىك ، تەملى نرسەلرنى دە تلىمىز ، افراط
 خوش كۈرەمىز ؛ كىشىنىڭ تەملى آشىسى و تەملى اچەسى كىلە . البتە
 عادى آشقە قاراغاندە تەملى آش قىمتزەك و شونىڭ نىسبىتىدە كۈبرەك دە
 كىرەك . بناً عليه بىزگە قوۋە بدنيەمىزنى صاقلار هر بر تەلگىزنى
 بولدىرو اوچون كۈنى تونى طرشو لازم بولا . لىكن كىشىنىڭ عمرى
 بىك قسقە . كىشىنىڭ يارتى عمرى يوقلانوب اوتە . قالغان عمرىنىڭ دە
 يارطىسى بوشقە اوتە ، اشلەو يولندە بارى چىرك عمرگنە قالا .
 بىزگە حاضر شول چىرك عمردە طرشوب بتون عمرمىز بوينىچە
 يىتەرك آزق و باشقە احتياجلرمىزنى اوتەردى نرسەلر حاضرلرگە
 توشمىز . هم بىز طرشامىز دە .

بىز هر قايبومىز ، دىنادە طنىچ ياشاسەك ايدى ، تەملى آشاب
 تەملى اچسەك ايدى ، تەملى يوقلاساق ايدى ، بوتەن كشىلرگە
 احتياجمىز توشمەسە ايدى دىوب تلىمىز . هم شول تەلگىزنى

اولگیسی دیسه تینه گه ۳۰-۴۰ پوط؛ ایکنجیسی ۶-۱۰ پوط .
 (۳) بغدادی، چوگوندر، یه شلچه گه (هر ایگنکه) دیسه تینه گه
 ۲-۳ پوطن «سیایتره» «Селитра» سییه لر.
 (۴) قان اونی، دیسه تینه گه ۱۰-۱۶ پوط .
 تیرس .

بو یوغاریده کورسه تلگان معدنلر، نی قدر فائده لی بولسه لرده
 آلارنی بزگه طابو جیتن . آلارنک حقی ده ۴۰ تیدن باشلاب
 ۳ صومغه قدر بولغانغه، بزنگ اوچون قیمت توشه . آندی معدنلر
 بله ن ییرنی آشلاو بزنگ تله گمزگه موافق توکل . اول معدنلر
 بزگه کیره کمی ده . چونکه بزده اول معدنلر بولماسده آلارنک
 اورنینه کما هو طورورلق حتی آلاردن آرتراق ده نرسمز بار،
 اول ایسه بزنگ آرمزده افراط کوب بولا طورغان هم بوش
 طابلا طورغان تیرس، مال تیرسیدر . تیرسده اوسملککه ضرور
 بولغان یوغاریده کورسه تلگان اجزالرنگ همه سی ده بار . شونک
 اوچون تیرس بزگه، نی قدر قدرسز بولسه ده، افراط قدرلی
 بر نرسه بولورغه تیوشلی . یورط اجن صاصیتوب به مسزله ب
 طورغان تیرسنی ایگنجی، ممکن قدر کوبره ک جیوب صاقلاو
 چاره سن قاراو تیوش . یاگا ییر بولغان اورنلرده شوشی کونلرده ده
 تیرسکه اهمیت یرمیلر . تیرسنی آرزاردن آلوب اول تیره سینه
 چغاروب توکلر . قایسی بر ییرده ایگنلککه تیرس توکلکان
 کشینی اوروشلر . آلارنک فکرنجه اول کشی آنامز بولغان ییرنی
 صاصی تیرس بله ن پچراتقان بولا . آندی پچراق ییرده اوسکان
 آشلقنی اشاره ده جیره نیچ دیلر هم نیچک بولسه ده آندی کشینی
 ایگنلککه تیرس توگودن طوقتا تورغه طرشالر .

شکر خداغه آندی اورنلر حاضر آرایدی ایندی . کوب
 ییرده صاف تیرسکه ایگننی ایک برنجی اوکدرا طورغان نرسه
 دیوب قاریلر هم تیرسنی صاقلیلر . واقعا تیرسنی صاقلاسا کده
 مستحق . تیرسده اوسملککه ضرور نرسلرنگ همه سی بار .
 ایزویست، آلیاستر، طوز، سوپرفاسفات، سیلیتره و ما اشبهلر
 بله ن ییرنی آشلاو اورنینه بر تیرس بله ن آشلاو یینه . تیرس ییرده
 چروب اوزندن اوسملککه ضرور نرسلرنی چغاراغنی کبک ییرده
 بولغان بعض بر ماده لرنی ده اوزگار توب، اوسملککه کوچره گه
 یارارلق یاصی . یاخشی تیرس چرگان وقته اوزلی بالچقنک اوزن
 بتروب آنی یومشارته، آرتق طارالوب طورغان قوملی بالچقنی
 اوزلی یاصاب صونک تیز کیووینه مانع بولا .

یاخشی تیرس .

مال آستنده غی تیرس (قانی تیزه ک، بول، مالنگ آستینه
 جهیگان صالام اوله ن . . .) بولده ایگن اوچون ایک فائده لی

طرشامز . بزنگ آزقده، یورط- ییرده، کیوم صالمده الحاصل هر
 کیره گمز شول ایگن کسبنده . ایگن بولسه بزبای، بولماسه یارلی .
 دنیاده ایگن ایگوچیلر بر بزگنه توکل بلکه هر ییرده شول
 کسب آلا طورا . موندن نیچه مک یل مقدم بورونقی کشیلرده
 ایگن ایکگانلر . لکن آلارنک ایگووی بزده گیچه یاخشی قورالدر
 بله ن بولماغان . اول وقت ییرنی آغاج بله ن تورنکه له گانلرده
 شونده اورلق ساچکانلر . خدا یرسه ایگن اوسکان، یرمه سه همه
 خالق آجلقغه گرفتار اولغان .

بزنگ توب کسبمز ایگنچیلک بولغاچ شول اشنی یاخشر تورغه
 طرشوومزغه قاراب یمش آورغه تیوشمز . لکن بزده ایگن ایگو
 اشنی همانده تیوشلیسنجه بولغه صالحماغان . بز البته تیوشلی اشلرنی
 اشلیمز . ییرنی سورهمز، اورلق ساچهمز، طرمالیمز، اورامز،
 اون یاصیمز . لکن اشلهومز همانده اورنینه یتیمی .

ییرده تریه نی یاراتا . مال تریه له گان صاین نی قدر یاخشرسه،
 ییرده شول نسبتده تریه نی یاراتا هم شول نسبتده ایگننی یاخشرراق
 یره . بنا علیه بز ایگننی کوبره ک آلیق دیسه ک ایک ٹلک ییرنی
 تریه لیک، آنی یاخشیلاب اشلیک، یاخشی اورلق ساچیک، شول
 وقت طرشوومز ییلگه کیمه س .

ییرنی تریه له و

ییرده ایگن اوکو اوچون، ییرنگ ایگننی (اوسملکنی)
 طوبدرا طورغان اجزالری (آزوت، فوسفورنی کیسلاتا، کالی،
 ناتری، صو...) یته رلک بولو شرط . اورمان آستندن آلغان
 یرلر شوندی اجزالرغه بای بولار . آندای یرلرده ایگن کوب
 یلرنی اوکا . لکن یر، نی قدر یاگا بولسه ده بر نیچه یلدن
 صوگ آنک ایگن اوسدره طورغان قوتی کیمی . یر (بزنگچه
 نه یشکانده) ایسکره . هم ایگن بولمی باشلی . آندی ایسکی یرگه
 ایگن ساچو ایگنچیگه ضررغنه بولا .

ایگن یا کادن بولسون دیسه ک، اول ییرنی یا گارتو، اوسملککه
 ضرور نرسلرنی آرتدرو لازم . کوب ییرده شول اجزالرنی
 آرتدرو اوچون ییرنی توبه نده گی نرسلر بله ن آشلیر (تیرسلیر):
 (۱) آرش، صولی، کلیور اوچون یرگه «تاماسشلاق»
 دیگان قارا، آور پراشوکنی سییه لر . دیسه تینه گه ۲۰-۳۶ پوط
 کته . سیبو سورودن بر ایکی آطنه ٹلک . بایسه آنک اورنینه
 «سوپرفاسفات» «Суперфасфатъ» دیگان ته مسز ایسلی، قوگفر
 پراشوک سییه لر . دیسه تینه گه ۱۲-۲۶ پوط سییه له . هر ایکی
 پراشوکنی سییه کاجده ییرنی طرمالارغه کیره ک .

(۲) جیتن، به رهنگی، آرباغه «کائینیت» «Каинитъ»
 بایسه ۳۰۰۰-۴۰۰۰ «کالینی سول» «Калийная соль» سییه لر .

« آمبىاق » بولا . بول تيرسنى تيز چرته .

آستقه جەيلىگان نرسە بولنى اوزىنە سىگدرە . تيرسنى طابىقنى . ياخشى تيرس دە ¼ صولۇ قاتنى نرسە لر . مال ، نى قدر كۆب اورلق آشاسە ، آنىك تيرسى دە شول نىسبەتدە ياخشى . شونىڭ اوچون ايگى ياخشى تيرسلر : ۱) كىشى تيزەگى ، ۲) قوش تيزەگى ، ۳) آت تيزەگى . آندن قالا صغر ، صارق تيرسى . تيرسنى جيو و صاقلاو .

تيرسنى ايكى تورلى جيوو مەكەن . تيرسنى اويمدە جيوو ھەم مال آستدە جيوو .

اويمدە جيوو اوچون توبەندەگى شرطلارغە رعايە لازم : ۱) اشق و تىگر يىردە اورطاسن چوققراق ايتوب بالق جەيەرگە و آنى طابىقارغە . ۲) بالق اوستىنە كون صاين مال آستدە جيوولغان تيرسنى چغاروب توگەرگە . ۳) يورطدە نى نرسە نىندى چوب و آشاملىق (آشدن قالغان ئەيىرلر ، سويەك ، اوى جويى ، آدم تيزەگى) بولسە ھەم سەندە اويمگە طاشلارغە . ۴) آت و صغر تيزەگن قاتلاب سالورغە ۵) كون صاين آيزاردن آغوب چىققان صونى سىبە طورورغە (آيزار صوون ئەرم ايتەرگە يارامى) . ۶) ھوا كرسون ايچون اويمنى ايكى آرشىندن بيوك يا صامازغە . ۷) اويمدەگى تيرس آرتق كوشەك ، يوشاق دە بولماسون . يوقسە تيرسنى تيز چرووى احتمال .

مال آستدە جيوو اوچون شرطلار :

۱) آستقە جەيگان نرسە قالن بولسون . ۲) تيزەك آستقە جەيگان نرسە بلەن آزالاشسون . مونىڭ اوچون مالنى آيزارغە بوش قويارغە كىرەك . ۳) تيرس اورتا درجەدە يوش بولسون . ۴) آرتق كوشەك بولماسون . ۵) آيزار قرن اورندە بولماسون . ۶) آيزار طورغان يىر بالقلى ، صونى اوتكەرمى طورغان بولسون .

تېيە : مال آستىنە آرش سالامى ، اوى توبەسندەگى ايسكى سالام ، كوناغش صاباغى ، چىرتقان ، ئەرم ، ئەركەن ، قامش ، كورەن ، پىچقى وانغى ، طورف جەيەرگە مەكەن .

تيرسنى اويمگە قاراغاندە مال آستدە جيوو آرتق . تيرس حيواننىڭ آشاوى نىسبەتدە كۆب و آز چىغا . ھەمما حيوان اون پوپ جاماسى آرق آشاسە ، ۲۳ پوپ تيرس چىغا . ۱۰ پوپ چى تيرسدن ۸ پوپ چىرگان قزغان تيرس چىغا .

تيرسلە وقتى .

يازغى صابان بىكاج . قش بولسە قار بلەن قاتلاب سالنور . كوز تيرسلەنسە تيرسنى اوزون اوزون اويملەرگە سالنور . سورو آلدندن مەكەن قدر تىگر ايتوب تيرس طاراتلور . سورگە ندىن صوك

يىرنى كاتوك بلەن تەگەرە تو تىگرلە و مصلحت .

تيرسلە مقدارى .

توگەل تيرسلەو بر ديسە تىنە ۲۴۰۰ پوپ . يارطى تيرسلەو ۱۲۰۰ پوپ . ايگى ياخشى تيرسلەو ۳۶۰۰ پوپ . بالقلى يىرنى كوبرەك قوملى يىرنى آزارق تيرسلەو مصلحت . تيرسنىڭ ئاثيرى نىچە يلغە .

قارا طوفراقدە ۱۵ - ۱۸ يلغە . سورى طوفراقدە ۱۲ . بالقلى دە ۹ . قوملى دە ۶ . قوم دە ۳ .

تيرسلى يىر كۆبى ايگن يىرە ديسە تىنەگە ۲۴۰۰ پوپ توگەندە .

تيرسلەب	تيرسسىز
آرش	۹۸ پوپ
صولى	۱۳۰ »
بەرەنگى	۲۴۰۰ »

يىرنى اشلەو ، سورو (آرش اوچون) .

۱) كوز سورو ياخشى ، يوشلك كوبرەك جيوولا . ۲) ياز طرمالو . ۳) ياز سورو . (قارا پارنا) .

تېيە : ياشل پار (آرش يىرى اوستدە اولەن اوسدرو) فائەدلى توگن . اولەن صونى پارغە چغارا . بر ديسە تىنە صولى جاي بويىنە ۱۰۰ - ۲۰۰ مگ پوپ صونى پارغە ئەيلە ندرگانى تجربە بلەن اثبات ايتلىگان .

آرش اوچون ايگى ياخشىسى ياز آپرلەدە يىرنى سورو تىوش .

سورونىڭ ايگىنىڭ اوگويە ئاثيرى .

اورلق	صالام
اييون دە	۱۰۵ پوپ
ماي دە	۱۳۴ »
آپرل دە	۱۴۳ »
كوز	۱۴۲ »

۴) قاچان سورلسە دە تىرەنلىك ۱۰۰ و يىرشوك بولو كىرەك . ۵) پارنادن باشلاپ چەچوگە قدر يىر كوشەك ھەم چوبسىز بولسون . ۶) يا كىغىر بولوب يىرنىڭ اوستى قاتسە ، برقات طرمالو مصلحت . تېيە : قش يايسە ياز چغارلغان تيرس اويمدە طورسون . سورو آلدندن تىگر ايتوب طاراتوب ۱۰۰ و يىرشوك تىرەنلىككە كومو ھەم طرمالو كىرەك .

آرتق يوش يىرلردە تيرسنى ماي دە چغاروب سوكراق ۲۰۰ و يىرشوك تىرەنلىككە سورو آرتق .

صابان آشلى اوچون

كوز تىرەن سورو مصلحت . ايگى ياخشىسى آرشنى آغاچدە .

قاي وقتده سورسهك نيچك بولا.

ياز اوكتابرده سيتابرده آوغوستده اييولده
۶۰ پوط ۶۳ > ۷۱ > ۷۶ > ۸۷ پوط

اورلق .

« نى ساجسهك شونى اورورسك ». بزنك اورلق چوبلى .
۴ قابچقنك ايكسى چوب . ۱۰۰ پوط آريانك ۴۰ پوطى چوب .
شوگار كوره بزنك آشلق ييگل كيجه .

اورلقنك ييگل وناچار بولوونيك سببلى :

ساجكان اورلق ناچار، ايسكى، يووش بولسه، آتيرسله نسه،
كيسه ولى بولسه آغان اورلقده ناچار بولا .
شوگار كوره :

كربستان بيرندن آلونا	تجربه بالاتندن آلونا
آرش ۵ جت ۲۳ پوط	۱۲۲ پوط - ۱۶۷ پوط
صولى ۷ > ۳۹ >	۱۳۵ > ۲۵۸ >
آرپا ۶ > ۴۶ >	۱۲۳ > ۱۷۸ >
بدرهنگى ۳۸ > ۳۸۰ >	۱۰۲۰ > ۲۳۱۶ >

اورلقنى نيچك ياخشى تورغه .

طولى اورلق ساجو، ايگنتى چوبدن اوطاو، ايگنتى آبروم
اسكرتسكه سالو، آبروم ياخود طوقنى باشقه چوبدن طازارتوب
صوغو، ماشيناده ييلگه رو، كييدرو، اري باشاقلارنى صايابل اورلق
جيناو، يايسه پشكان آشلق كوله لرن صوقماسدن آلك قول بلهن
قاغوب اري بورتكلرنى جيوو . شوشى شرطلر رعايه قىلغانده
اورلق ياخشىرا . بزده اورلقنى صورتلرغه آبرو اوچون ييك
كوب تورلى ماشينالر بار . ايگ ياخشيسى شول ماشينالر واسطه سيله
اورلقنى صايلاو .

چومه له ده يووشله ننگان، يووش چاقده جيولغان آشلق
عموما چغوجان بولمى .

صوكره اورلقده بر تورلى « Zona » ديگان چير بولا .
شول چيرده اورلقنى چغارىمى . اورلقنى اول چيردن قوتقارو
اوچون بر بوتيلدكه « فارمالين » غه ۱۲ - ۱۵ جيلهك صو قوشوب،
شونك بلهن اورلقنى جووارغه كيرهك . بر بوتيلدكه فارمالين ۱۰۰
پوط اورلق جووارغه يته .

ياخشى اورلقنى چيىدن آلدردرغه ده ممكن . لىكن ايگ
ياخشيسى شول اوزمزنك اورلقنى ياخشىلاندر . چونكه اوزمزنك
اورلق مونده غى طبيعتكه، هواغه اويره ننگان . چيىدن آلدردان
اورلق نه لله بو طبيعتكه يارى، نه لله يوق . باشده يازاسده، بر
ايكى يلدن صوگ بوزولا . شونك اوچون ايگ مصلحتى اوزمزه
اوسكان آشلقدن ياخشى اورلقنى صايلاورغه هيچ بولماسه اري

باشاقلردن طولى بورتكلرنى چوبله رگه كيرهك . شول وقت آغان
آشاغمز اري ده بولور، آورده بولور هم كوبده بولور .

ايگن قوراللى .

بيرنى سورو، طرماتو قوراللى افراط كوب . بولارنك
قايسن آساقده مقصودقه ايريشه چه كمز . تيك بوروننى اور آغاج
صابان و صوقالرنى طاشلاب يا كا قوراللى قوللانو تيوش . بزده
استعمال قىلنا طورغان تيمر صابانلر اورنلرینه ياربىلر . تيك طرمالرنى
آشدررغه كيرهك . طرمالرنك ايگ ياخشيسى كوب تشلى ريگواغ
« Ригзагъ » طرماسيدر . آرتق قاتنى بيرلرده ۸ تهريلكه لى « راندال »
طرماسن استعمال ايتوده مصلحت .

يير اوته يووش بولسه تيمر يايسه آغاچدن ياسالغان كاتوك
استعمال قىلنا . قورال . نى قدر مكمل بولسه ايگن ده شول نسبتده
بولاجق . شوگار كوره ده بزده اورتا حساب بلهن ديسه تينه دن
۲۳ پوط ايگن آنسه انگليز و نيمسلرده ۸۰ - ۱۰۰ پوط آلالر .
ز . ايشايف .

عبرتلى سوزلر :

بختلى آدملىرى، بختلى آدملىرى ديب ظن قىلنه طورغان
آدملىر آراسندن ازله مكر، آنلر آنده بولمىلر بلنكه بختسزلر
ديب گمان ايتوله طورغان خلقلر آراسندن ازله مكر . بختلى آدم
بولسه، شونلر آراسنده بولور .

چككنه چيشمه لردن زور يلغه لر بولور .

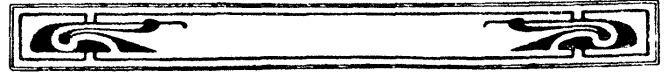
« حقيقت » كه توقسان بيش پروتسنت « خيال » قوشلسه
« تصوف »، اكرده « خيال » اورننه شوشى قدر پروتسنت
ديوانهلق قوشلسه « فلسفه » بولادر .

آشاو ايجو، تهن كه نيندى اثر بيرسه، كتاب وغزته مطالعه
قىلوده جان غه شوندى اثرلر بيرر .

دينده شوندى سفالتر باردركه شونلرنى كوروجيلر اوزلرنيك
مسعود بولولرندن اويالورلر .

ايشه بلمه سهك قايق غه اوطورمه ! . . .

تل مسئله سی

(باشی ۱۰ نچی عددده)

۱۹۱۲ نچی یل «شورا» ننگ ۲۴ نچی صائنده عمومی تل حقتده، اداره طرفندن بیرلگان شوندى بر سؤال بار ایدی: «روسیه و ایران، تورکیا و چین دولترینه تابع تورکلرنی ۶۰ - ۷۰ میلیون قدر تخمین قیله لر. اوشبو قطعه لرده معیشت قیلوچی تورکلر ایچون مشترک برلسانغه حاجت باری، بولسه مونی میدانغه چغارونک یوللری نیچو کدر؟»...

بو سؤالغه بیرلگان جوابلرنک بیشه وی گنه «شورا» ده باصلورغه یاراب، ۶ نچی جلدده باصلغان. بو جوابلرنک خلاصه سی شول: ۱ - ۴ - ۵ نچی جوابلر: تورکلر ایچون عمومی بر تل - تورک تلی کیره ک، بوندى تلنک وجودکه چغووینی مطبوعاتدن امید ایدوله در.

۲ نچی جواب: مشترک بر تل کیره ک. اول تل - عرب تلی بولسون چونکه تورکی تلارنی بر گه اویوشدرو ممکن توگل. مشترک عرب تلینی میدانغه چغارو، ۵ - ۶ یل مدت ایله مکتبلر اوستینه یوکه تله در.

۳ نچی جواب: عمومی توروک تلی کیره ک. سبیلر کورسه تلمی. شوندن صوگ «شورا» ده تل برله شدر و حقتده یازلغان مقاله لرنک ایگ کوبی نوشبروان یاشف ننگ مقاله لری اورن توتا. یاشف افندی توروک بالاری اوچون «اورتاق تل» ننگ میدانغه چغووینه تورلی چاره لر کورسه تدر، مثلا: ۱) املانی برله شدر، (۱۹۱۳ - ۱۷). ۲) تورکیچه زور لغت کتابی کیره گلگی (۱۹) ۳) ینه لغت کیره ک (۲۰). ۴) هنر و صناعت که یاشو، چیت لغتلرنی اوزله شدر - لغت کوبه یو (۱۹۱۶ - ۱). ۵) غزته و زورناللرنی «چوبله مه» تل ایله یازو.

بوندن صوگ تورلی ذاتلر طرفندن یازولغان مقاله لر اچندن ف. ک. امضاسیله یازلغان مقاله نی کوره بز. ف. ک. اوزینک مقاله سینی شول سوزلر ایله تمام ایته: «بر غایه خیالیه سز و عمومی بر اساس سز ملتلر یاشی آلیمیلر. غایه خیالیه و امل بولور ایچون اول ملتنگ اوز اوزن طانوو، مشترک بر تل وادیاتی بولووی، آنگ واسطه سیله حسیاتن اظهار ایته آلووی کیره ک. ظن ایتمه که شونی ایس که آورغه بزگه ده و قندر ایندی» (۱۹۱۴ - ۱۳).

بزنک بوگ قوشاچاق سوزمز شول، که ایسکه آوغنه یارامی بلکه جدی صورتده اشکه کورشورگه کیره ک هم شوگا وقت ایندی.

«شورا» ننگ ۱۴ - ۱۷ (۱۹۱۵) نچی صائرنده عمومی بر تورکی تلی کیره ک و اول تل فقط تورکی قوملرنک اوز شیوه لرندن گنه مرکب بولسون دیگان ملاحظه لر و فکرلرده یازلوب اوتدیبر. «شورا» دن باشقه «معلم»، «مکتب» زورناللرنده تل حقتده یازلغان مقاله لردن، عمومی توروک تلی ننگ کیره گلگی آگلاشلدی. نزیته لرده ده بو توغورده بابتاق مقاله لر یازلدی. دیمک «اورتاق تل» که احتیاجمز بار ایکان. بو احتیاجمزنی مع التأسف بو کونگه قدر، بر فرقه خلغمز آگلامادی یاخود آگلا رغه تلمه مدی. اما بوندن صوگ، اورتاقده بولغان بو احتیاجمز کوندن کون آرتا باروونده شبهه یوق.

عمومی بر توروک تلی ننگ کیره گلگن سیزگان ذاتلر، آننگ میدانغه چغووینه بیک کوب تورلی چاره لر کورسه تدیلر.

مثلا: کوبمز مطبوعاتی کورسه تدی. بعضلرمز مکتب و درس کتابلری ایله معلم و معلملرنک گنه قولندن کیلور («مکتب ۳، ۴. ع. اسحاق»). دیدیلر. قسقه سی هر کم اوزینک باشنده بولغان فکرینگ و منسوب بولدیغی اشینک کوربه ک تارالووندن، توروک تلی ننگ عمومی له شووینی اثباتقه کرشیدیلر. مینم فکرمچه توروک تلی ننگ عمومی له شووینه مخصوص بولماغان مطبوعاتدن امید ایترگه یارامی. آلگرت تاتار مطبوعاتن. بو مطبوعات هیچ بر وقتده ده تاتار شیوه سندن آیرلاچاق توگل. یاخود قافقاز مطبوعاتی آلگرت. بونلرده تاتار مطبوعاتی شیکلی اوز خلقینک شیوه سینی بر طرف قیله آلمایاچاق. ایندی قازاق مطبوعاتی قیامتکه قدر اوز شیوه سندن آیرلاچق توگل. قارا دیکگرت بوی ده باشقه لرغه اییره طورغانغه اوخشامی. تورکستان مطبوعاتی ده، بیک اوزاقدن صاقلاب کیلگان آنا شیوه لرینی تاشلاب آونه، سورونه بره وننگ شیوه سینی قبول قیلو طرفنده ایمه سلر. مطبوعات نی قدر کوبایسه و نی قدر کوب تارالسه شول قدر - اوق شیوه لرمزده بر برسندن یراقلاشاچاق. چونکه هر کم اوز شیوه سی ایله گنه درس کتابلری یازا، اوز شیوه سی ایله گنه صرف - نحو یازا. شول صرف - نحولری ایله اوز شیوه سنگنه تتی، آقتارا، ایجکل، باشقه شیوه لر ایله هیچ بر اشی یوق.

مثلا: تاتار شیوه سنده یازلغان فاتح سینی ننگ «تاتار تلی درس لری» نی قازاق بالاسینه توشندروب اوقو و فائده لندرو غایتده چیتن، حتی قازاق تاینه تطبیق قابل توگل. شولای - اوق صرف - نحولرمز ایله خرستاماتیالرمزده. ایندی مکتب و درس کتابلری ایله معلم و معلملرمزده توروک تلی ننگ عمومی له شووینه خدمت ایته آلمایاچاقلری معلوم. چونکه تاتارلرنک اوقو - اوقو یورتلری بتون بتون کوله ملری ایله تاتارچه بولغاچ ئەلگی «تاتار تلی

درسلیرى «دن اوزوب، عمومی تورك تلى درسلىرى بيره آلورينه بزنگ كوزمز جيتشمى.

اوزغان يلدە زيمستوا دعوتى يونجه «اوقا» ده اوچيتل و معلم مزنگ خصوصى كيكاش مجلسلىرى بولوب اوتدى. شول مجلسده نى ايچون قربانغلييف نك الفباسيني برنجى درجهده قبول ايتوب، حسن على نك الفباسيني كانديدات قلوب قالدرديلر؟ حالبوكه اصول صوتيه اوزره ترتيب ايدلش بو كيتابلر نك صوگئيسى اولگيسينه قاراغانده كوب درجه ياخشى و اوقتور ايچون قولايلى؛ آگلار ايچون اوگايلى. مجلس اعضالىرى بو اشنى بلمهديلر توگك، بلديلر. فقط شيوه.....

امالارمىزنى برلهشدر و ايله گنده، عمومی تورك تلى نك ميدانغه جنغوينه خدمت ايتيه آلماياچاقمز، شولاي- اوق «بلهدى»، «كيتهدى»، «بارادى» ديگانده كى سوزلر نك آياق ياقلا رنده بولغان «دى» لرنى تاشلاب همده «س» نى «ش» غه، «ش» نى «س» كه آلماشدرو ايله گنده تورك تلى عمومی لهشوب بته آلماياچق.

مطبوعاتى هر صنف خلق آگلارون ايچون عمومی رهك لغت ايله ادبى رهك روشده، يازوچيلر قلملرينى يورونه باشلاسالر و شول يورتودن، هر بر صنف خلق راضى بولوب بته آلاچاغينه اشانور حال يوق. بز بو حالنك خلقمىزغه ياراماغانى «معلم» ژورنالينه كوتهريلگان كوسهكلردن بلدك.

تورك تلى نك عمومی لهشوينه، كوپنك طرفندن كورسه تلگان سييلر كه بزنگ قاراشمز شول بولدى.

ايندى بايتاقدن يرلى «ملت»، «مليت» مسئلهلرينه كوكبكنه كوچ صرف قلوب كيلگان جمال الدين وليدى افندى نك صوگ كونلرده «وقت» ده باصلوب چقان «مليت غاوغارى» (نومر ۱۹۶۴) ديگان مقاله سینه توقتامى اوته آلمادق.

جمال الدين افندى «مين شيوهلرنى برلهشدر و چي بيگرمه اوچ عامل كورهم. بونلر نك برسى اورتا مکتبلر، ايكنچيسى مطبوعات و ادبيات، اوچنچيسى شهر طورمشيدر» دى.

جمال الدين افندى «مطبوعات و ادبيات خدمتى بيك مهم بولوب بونك توغروسنده سويله ب توردده آرتقدر» دى ده شرحه كرشمى. اما برنجى اوچنچى عاملنى شرحلهب فاقتلر كورسه تهر. بزده مطبوعات حقنده بوغاريدده آزاراق سويله ب اوزغانلغىزدن، جمال الدين افندى نك بو «عامل» ينه بر نرسه ده نه يتميمز. اما برنجى عامل حقنده شونى اقرار قيلمى چاره من يوق:

۱) بزنگ مدرسه لرمز اوز آدينه بر عالم. حاضرغى كونده بونلر نك حالى بزنگ طورمشمز ايله هيچ به يله نشى يوق. بولسه ده بيك آز. مدرسه (اورتا مکتبلر من) اچنده بولغان حاللر

اوز اچنده- اوق قلوب، تورمشمىزنى اصلا اوزگارته آلميلر. ۲) مدرسه دن چقان شاگردلر اوز قوملرى آراسينه چغوب، اوز شيوهلرى ايله سويله شه باشليدرده مدرسه ده كى «شيوه برلگى» بتولنه ايسدن چغادر. ۳) همه تورك بالاسينى اورتا مکتبلر كه تولتروب بتره آلامىز. تولترغه اويلاساقدده مکتبلر من يوق. ۴) شيوهلرنى اورتا مکتبلر آشا برلهشدر و، توركى تلى عربلهشدر و ديگان سوز بولا.

اوچنچى «عامل» نورسندده نه يته چه گمز شول كه «شهرلر شيوهلرنى برلهشدر و قوه سینه مالك» بولسه لرده كللى بر خدمت كورسه ته آلميلر. همده جميع تورك بالاسينى شهرلر كه يرلهشدر و بتر و غير طبيعى بر اش ديب بلمىز. قازاق باورلرمز كيك اولنى ده قالا ديسهك، اوللرده ده «شيوهلر نك برلهشوينه قوت» كوره آليمىز. اكرده اوللر شوندى بر قوه كه مالك بولسه لر ايدى، تاتار، ميشهر، باشقرد ديگان آيرمالرى بيك آز بولغان شيوهلرمىز كويدن يوق بولور ايدى.

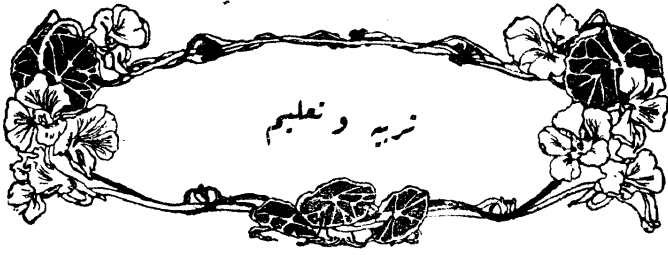
مونه شول ملاحظه لرمىزدن صوگ جمال الدين افندى نك «مهم» ديب تانيغان «اوچ عامل» ينى، اويلاشده، قاراشده مهم عامل ايدوكلرينه توشونسهك ده «عمل» ده «مهم عامل» ديب تانى آليمىز.

توركى تلى نك ادبى ره وشده معين بر آغوم ايله آغوب كيتوشينه، باشقه لر طرفندن كورسه تلگان «عامل» لرنى بر قدر كوردك هم ايچكله ب قارادق.

بو حقه بولغان بزنگ اوز فكر من مونه يولاي:

دنياده هر بر اش جمعيتدن تووادر.

قاي ييرده «جمعيت» بولسه آنده علم، هنر نامر جهيه در. علم، هنر قايدده بولسه دنيا نك همه كيرهك ياراغى آنده تابلادر. كچكنه بر مثال: بر يوز آدمنگ اونار صوم آنچه لرى بار ايكان. بونلر آيرى باش بولغانده، اوزينك اون صومينه بر كيت ياكه بر ماسترسكوى آجا آلدى. اما شول يوز آدمنگ بارلغى بر كه باش قوشقاندده تلهسلر سهوده خانه، تلهسلر هنر خانه آچوب، اش قيله آلاچاقلر. عموما ايندى گنه «جمعيت» كه قاراما آنك اوزى ايچون بر مسلكى و بر املى و ايدىياسى بولادر. هر جمعيت اوزينك املهينه ايرشو ايچون كون، تون اشلى، طرشا. نهايت اوزينك تله كينه باروب قاوشا، حاضرغى صوغش وقتنده جمعيتلر نك قيلغان اشلىرى و توتقان اورنلرى نى قدر مهم ايدوكن غزته اوقوچيلر آگلاره لر كيرهك. جمعيتلرى اساسلى بر يولغه قويلغان بر ملت ايله، جمعيتىز ياشاوچى، قسقىسى ايكنچى بر ملتنگ تورمشى آراسنده بيك زور آيرما بار. جمعيتلرده كوچده كوب، بر كاتده بار.

تل و ادبیات اوقو اصولری

صرف - نحو درس لر نیچک آلرب باررغره معلم و معلمه لر اوجون شول حقیقتنی آجق بلورگه تیشلی، که بالار مکتبکه بلمنی تیک صاوتدن صاوتقه بو شاتوب آلوب قایتو ایچونگنه یورمیلر، مکتبلرنک وظیفه سی بوغنه توگلدر. ایکنجی تورلی نه تیهسهک، بالار مکتبکه تیک، معلم باشنده جینالغان صانلق و ایسکی خزینه لر نی، خام و جانسز معلوماتنی غنه باشلرینه طوتروب تویهب قایتو اوجون کیلمیلر بلکه شول خزینه لر نی شول معلوماتنی معلمنک یاردمی، بولشاقی آرقاسنده اوز کوچلری اوز اختیارلری ایله اشله ب تابوب آلوب قایتورغه کیلر. هر خصوصده آنلرنک عقلا، روحا و فکرا اوسولری. کاملله شولری ایچون آنلرغه شول مطلوب هم آنلر ایچون فقط شول یولغنه کوکللی و خیرلی بر یولدر.

شول حالده، باشقه درس لرده باشقه قیلرده بولغان کی صرف - نحو درس لرنده ده بالارنک اوزلکلرن اوبغاتو، آنلرنک اوز باشلرن ییگرده اشله تدر، اوز فکدرلرن نزله ندروب اویره توهم شوکا کونکدر و معلم لرگه ألوغ بورچ بولوونده شبهه یوق.

بالارغه تلنک صرف - نحون اوقوده آلا رغه بوتوله ی بات بولغان معلومات بیرلمی. بالا اوزینک ملی تلینک قاعده لر ی قانونلری بله طوبوب یه شی باشلاغان چاغندن بیرلی عملی روشده بر قدر تانوشوب کیلگان بولا. اوز تلی حقدغه غی طبیعی قانونلرنی تومانیلیراق، مبهمره ک رده شده بولسه ده یوقا بر پرده آرقلی همان سیزنب یورگان بولا. «سین اوقو!» دیب نه تیه چک اورنده هیچ وقنده ده «سین اوقوسون»، یا که «مین یازدم»، «احمدنک قلمی یوغالغان» دیه چک بیرده تلمزنی یا کئی اویره نه باشلاغان اجنیلر کی، «مین یازغان»، «احمدنکی قلم یوغالغان» دیب نه تیه هم نه تیه یه چک. چونکه اول، بولای نه تیونک تلمزنگ قانونینه صیماغان، کیلشمه گان؛ تلمزنگ آهنگ عمومیسن بوزغانلغن آگلی یعنی اول سوق طبیعیسی بلن شونی تومان اوتهره ک بولسه ده بله، سیزنه. تیک آنک نیچون یاراماغانلغن آجوب بیروگه گنه قادر توگل.

بالار مکتبکه کیلگاج معلم و معلمه لرنگ وظیفه لر ی منه شول

اینگ زور جمعیتلردن سانالورغه تیوشلی بولغان مملکتلر اوزلرنک کوله ملرینه نسبتا نی قدر مهم اشر اشله سه لر، شول قدر - اوق ایگ کچکنه بولغان پاتریبیتلنی اوبشستوالرده اوز کوله ملرینه نسبتا شول قدر مهم اش چغارلر.

شیوه لر مزی برله شدرو. بر قالوبقه سالو، ماتور ایتدروب چغارو، یاخشی - اوققنه زور بر اش. زور اشنی اشله و کچکنه کوچلرنک وظیفه سی توگل. چونکه زور اشر آلدنده کچکنه کوچلر یوق بولوب بهدر.

«دنیاده هر بر اش جمعیتدن تووادر» دیدک. ایندی اشی کوب بولغان «عمومی توروک تلی» نک ده توروینه بر «جمعیت» کیره ک.

جمال الدین افندی نگ، شیوه لر نی برله شدروچی «اوج عامل» ی اورنینه فقط بر «عامل» نی خالق نظرینه تقدیم قیلامز. اولده «جمعیت». مقاله مز نک آخرنده شونی ده نه تیوب کیتهرگه تیوش کوردک، که اولده بعض بر ذاتلرنک افراط درجده عرب تلینه تیرس قاراولری. تل تیکشرو، دینی توگل بلکه فنی بر نرسه. بدویت زماننده یاراغان بر تلی، مدنیت زماننده اوزگه رتمه ی استعمال قیلو یاری دیگان سوز «تکامل قانون» ن ایسدن چغارو بولادر. هر نرسه اوزینک زمانینه موافق و مناسب رده وشده اصلاح قیلنده در. جیتمه گان بیرلری بولسه آرتدیریلادر، «دین» لرده تکامل قانونی جاری بولغانده، دنیاوی اشلرده، نی اوجون بو قانونتی آییق آستینه تاشلیمز؟..

عرب تلی بیت بزگه. باشقه تلرگه قاراغله بیک - اوق یات بر تل توگل. احتیاجمز نسبتده آندن فائده لهنومز تیوش. بوگا قدر تاتار تلنده، تاتارلاشب بتکان بیک کوب عرب سوزلری بار. بز اول سوزلرنی تاشلاب، آنلر اورنینه تاتارچه سوزلر تابا آلاچاق توکلمز. اعتراف قیلورغه تیوشمز که نیندی گنه بر فنی کتاب یاخود مقاله یازارغه کرشسه کده تلمز سقه لق قیلادر.

الحاصل، حاضرگی زماننک بیره چه ک کشفیات و اختراعاتلرنی آکلارغه و استعمال ایدوب فائده لهنورگه، نی تاتار شیوه سی ونی قازاق شیوه سی یارایاچاق. شونک ایچون بولسه کیره ک، بزنگ تاتار تلی ایکی قاتلیق یولینه کروب کیتدی - خالق تلی، مطبوعات تلی. ملی جان تیرشقاوی. «تورکستان».

یوقا پەردەنڭ بولون بالارنڭ اوزلرندن چیشدروب، پەردەنی بالارنڭ اوزلرندن کۆتەرتدرب تاشلاتو؛ آنلرنی تانشدرو. سویوکلی ملی تللرینڭ سویوکلی قانونلری بلەن شول رەوشچە قاوشدرو، قوچاقلاشدرو بولورغە تیوش. بو وقەدە بالاردە، بر عاشق اوزنڭ معشوقەسن ئزلەب تابوب قاوشقانەغی کبی ئەیتوب بترگیسز شادلق، دردوھوس قوزغلاجق. بالارنڭ درسلیرنە درد وھوسلرن قوزغاتو ایسە معلملرنڭ ایڭ زور بورچلریدر. معلملرنڭ جن معناسی ایلە معلم بولا آلوب آماولرینڭ درست میزانیدە شولدر.

منە شول سببلر ایچون صرف - نحو درسلیرنە ایڭ مقبول هم ایڭ تیشلی یول تلنڭ قاعدە و قانونلرن شاگردلرنڭ اوزلرندن ئزلەتب تابدرو یولی بولا. بو یول «کشف اصولی - (эвристическій приём)» یا کہ «سقراط اصولی» دیب آتالا. بو اصول بلەن بارودە تل و آنڭ قانونلری حقنەدە معلم بالارنڭ باشینە (صاوتلرینە) اوزندن ئەزر و جانسز معلوماتنی طوتروچی بولمی بلسکہ اول قانونلرنی تابشودە بالارغە تیک یاردەمچیگنە بولا؛ بو حقنەدە بالارغە اوزنڭ بولشلق سؤاللری ایلە تیک یول باشچیلیق خدمتن گنە اوتی؛ آنرغە آنچق بر یولدش بولوقنە بارا. حاصل معلم شاگردلر آراسنەدە آگیراق بر شاگرد بولادر.

بو اصول بالارنڭ درسلیرنە، ملی نلارنڭ قاعدەلرن اوقوغە دردوھوسلرن قوزغاتو اوستینە، آلارنڭ البتە فکراً و عقلاً ترقیلری اوچوندە ایڭ مؤثر بر واسطەدر.

صرف - نحو درسلیرن بو یول بلەن لوقتودە شول بوبەندەگی درجلردن یا کہ باصقچلردن اوتولە:

آ) درسزە کوزەتلمکەنە معلوم مقصودق ابرشو اوپرنە معلمنڭ شاگردلر ایدە مزا کرەسی.

صرف - نحو اوقولا باشلاغان وقتەچە شاگردلر البتە قرائت کتابلری واسطەسی بلەن. ئەپیرلر، حیوانلر و طبیعی کورنشلر ایلە یاخشی اوق تانشقان بولاجقلر شونڭ ایچون بو مذاکرەلدە ئەپیرلر، حیوانلر حقنەدە یا کیدن معلومات برولەن شغللە نلمە یەچک. صرف - نحو معلملرنڭ اول جەت بلەن کوب اشلری بولمیدر. صرف - نحو مذاکرەلدە معلملرنڭ اهمیت پیرە تورغان مسئلهلری معنا ایلە آنلرنی افادە ایته طورغان سوزلر جملەلر، آنلرنڭ توزولشی و بربرسی ایلە بەیلەنو جەتلری بولاجق. شونڭ اوستینە، تل واقادەنڭ قانونسز نیسز قوری تصادق بر نرسە توکللیگن، آنڭ البتە اوزنڭ بوی صوتولورغە تیشلی بولغان طبیعی و قطعی قانونلری بار ایکانن شاگردلرگە اوزلرندن اوزلرینە آچق سیزدرو.

بولورغە تیش.

دیمنڭ صرف - نحو درسلیرنەدە ئەپیرلر، حیوانلر و تورلی کورنشلر سویلەنەچک، مذاکرە ایتهچک. لکن فرق شول قدرسندە کہ بوندە آنلر فقط بزنگ معنەز نڭ، اویمنڭ یعنی حکمەز نڭ مادەسی (предметъ сужденія) بولو نقطە نظرندن مذاکرە ایتهچکلر.

مثلاً: معنا، جملە هم آنڭ باش کیسەکلری بولغان ایلە و حکم (مبتدا و خبر) بلەن تانشدرو مطلوب بولسە بو درسە مذاکرە شول طریقە یورتلور:

اول ئەپیرلرنڭ، حیوانلرنڭ اسملری ئەیتدلور. منە بونڭ ایلە اوزلری طوغریسندە حکم یورتو (сужденіе) اوچون مادەلر یعنی ایپەر تابدلرغان بولور. صوکرە شاگردلردن شول ئەیتلگن ئەپیرلر، حیوانلر حقنەدە نیچکەدە بولسە برە حکم یورتدلور. آنلر حقنەدە اوزلرینڭ بلگانلرن، سیزگانلرن، اویلرن بیان ایترگە. حاصل شونلر طوغریسندە نی دە بولسە برە نرسە ئەیتورگە قوشلور.

شول رەوشچە بالار معنا دیگن نرسەنڭ نیدن عبارت بولغانن هم هر بر نرسە بزنگ حکمەز و فکرمز نڭ مادەسی بولا آلاچن شولای اوق هر سوزنڭ حکم بولوغە ممکنلگن توشونەچکلر؛ حکم بلەن ایلە نڭ نیدن عبارت ایکانن و شونلر حقنەدەغی قانونلرنی آ کلاپەچقلدر.

طبیعی بوندی مذاکرەلدە ایڭ زور - رول اویناچی معلمنڭ سؤاللری بولاجقدر. شاگردلرنڭ مذاکرە وقتندە موفقیتلری معلمنڭ شول اوزنڭ بولشلق سؤاللرن برودەگی اوستالغی ایلە اولچە نور. قسقسەسی، درست و آچق جوابلر درست و آ کلاپشلی سؤاللرنڭ نتیجەسیدر.

بوندی مذاکرەلدە ئەپیرلرنڭ اسملرن ئەیتدروگە ایڭ نلڭ بالارنڭ یاقنلر ندەغی یعنی صنف بولمەسندەگی ئەپیرلردن باشلانور. اول صئفەغی نەرسەلر صاناتلوب، ئەیتدلرلوب چغلور. آندن صوڭ تنغی تدریجاً شاگردلرنڭ اوزلرینە یاقتراق هم تانشراق بولغان ئەپیرلر، حیوانلر و کورنشلرگە کوچلور. شونلر حقنەدە حکم یورتدلور. نہایت «الله، فرشتە، بلم، عقل، جان، نادانلق، دوستلق، یاخشلیق، یواشلق» کبی عقلی نەرسەلرگە باروب یتلور و شونلر طوغریسندەدە برر تورلی حکم یورتدروب قارالور.

معلم: عبدالرحمن سعیدی. «یکاترینبورغ».

معلملر

«معلملر» مز شهرلرده و اوللرده اوقوتولری اعتباری برله «شهرمعلملری»، «آول معلملری» اسمنده ایکی گه بولنه لر. بوایکی قسم معلم آراسنده محیط و طورمشلری جهتندنده شاقیغنه برباشقعلق بار. شهر معلملری اول معلملرینه قاراغانده طورمشنگ کوکلیگی، خدمتنگ بیگلگی، آیلق وظیفه لرینک آرتغراق بیرلووی جهتندن بایتاقغه اوستون تورالر. شهرده مکتبلرده ماتور و تریه لی، مکتبنگ مصرفی ده تأمینلی بولوب شهرده اوقوچی بالارده اول بالارینه قاراغانده تریه لیره ک بولالر. شهرلرده معلملرگه درسدن بوشانغان تعطیل ساعتارنده یوروب استراحت ایثار و کوکل آچار ایچون قرأت خانه، کتبخانه، ادبی مجلس اورنلری ده بولا. شول سبیلی شهر معلملری اول معلملرینه قاراغانده قشنی، کوکلی اوتکارلر. مونه شوشیلرنی کوروب یاش معلملردن کوپسی شهرده تورونی یاراتالر. و شهرده معلم بولوغه قزغالر. اول معلمینگ بیچاره حاللرن و اولده معلم بولوننگ کوکلسز یاقلرن صاناب یازغان مقاله لرنی مطبوعاتده کوب اوقورغه توغری کیله. اول معلملری حقنده یازغانلرنک بعضلری حق بولغان شیکللی بعض برلری مبالغه برله نره ک یازغانلرنی ده آز بولمی.

مطبوعات صحیفه لرلنده اول معلملری حقنده یازغان کوکلسز سطرلرنی اوقو بلن اوز ایلینه خدمت ایتوگه صزغانوب تورغان وشول، ایلینه خدمت ایتویتی بلن اوقورغه کرشکان یاش شاگردلر شبهله نه باشیلر. ایلارینه بولغان محبتلری کیمی. اوز ایلینه خدمت ایتو ایچون دیب توقان «ایدیثا» سین تیزگنه آشدراده سوکو طوغان ایلتی سویکمسز کوره باشلی، بارا طورغاچ آننگ فکری بتولای باشقاروب اوز ایلینه ایتچک خدمتی برابرینه نیچک بولسه ده بره شهرمی، استانسهمی کبی، طورمشنگ کوکلیره ک بیرینه باروب معلم بولاسی کیله باشلی. اگرده معلملک گه اورن تابماسه پریکاشچیک کبک دون خدمتارگه کروب بولسه ده شهرده تورونی آرتق کوره. شولای ایتوب بیک کوب اول شاگردلری اوز ایلارندن ییزوب چیتلرده عمرلرن اوتکارلر و چیتله شوب کیتلر. اوز ایلارنده اوقوننگ یوقلغن اوقوتوچی یوقلقدن ایکانون بلوب و کوروب یورسه لرده ایلارینه قایتوب خدمت ایتوگه تنزل ایتسیلری کیلمی، چیتنی اختیار ایتلر.

درست ایندی بر قاراغانده اوللرده معلم بولولر کوکلسز ره. آنده طورمشده، خدمت ده، وظیفه ده شهرده کی کبک توکل. مکتبلرده ناچارراق، اسبابلری ده بتوشسز بولوب معلملرگه تعطیل ساعتارنده استراحت ایثار و کوکل آچار ایچون ادبی اورنلرده

یوق. شولای ده حاضر اللهغه شکر کوب بیرده اول مکتبلری ده شهر مکتبلری شیکللوک توزه لوب بارالر. معلملرنگ وظیفه لری ده شهرده کی چاقلی اوق بولوب ییتماسه ده اول خلقینگ طرشلنی نسبتنده معلملرنی آچ ایتماسلک بیربله باشلادیلر. خدمتنگ اورلغی ده بر کونجه تورمی. بلطر آور بولسه آنی بویل بر آز بیگلته توشه رگه ده ممکن. مکتبلرنگ یاخشلیق و ناچارلقلری ده شول اولده اوقوننگ تقدیر ایتلوب ایتلماوندنگنه بولسه کیره ک. اگرده شول اوز ایلارنده خدمت ایتودن قورقوب یورگان یاش شاگردلر مز اوز ایلارینه قایتوب مقدس خدمتلرینه یابوشسالر، تللری بلن گنه توکل اشلری و اخلاقلری بلن اوزلرن تانوتسلر، اوقوننگ تارالووی ایچون تمام کوجلرن صرف ایتوب یاشلرنی مکتبه اوقوتقان شیکللی قارتلر ایچونده اوقو کیچهلری یاصاب اثرلی وعظلمی بلن خلقنگ محبتن جلب ایتسلر، اول وقت خلق ده اوقوننگ آنگه کیتووی ایچون مادی یاردملرن آیاماسلر، مکتبه ده توزه لور، معلملرنگ وظیفه لری ده خلق طرفندن یاخشلی قایغرتولا بارلور ایدی. ایندی تکی قرأت خانه وادیات کیچهلری کبک ادبی مجلسلرنی ده معلملر اوزلری خلقغه فائده لی ایتوب سویله ب کورگازوب اوزلری ده شونلرنگ باشنده یورسه لر آقرونلاب بولسه ده آنلرده وجودگه چقا بارلر ایدی. چونکه شهرلرده موندیلر اوزلگندنگنه وجودگه چقماینجه شهر ضیالیلرینک طرشووی آرقاسنده غنه وجودگه چیققان بولالر. شهر بالاری بلن اول بالارن قیاس ایتکاننده ده، شهر بالاری اوست کیوملری بلن اوستون بولسلر، اول بالاری صاف هواده تریه له نو سبیلی زیره ک، کوندم، غیرتلی، تازا بدنلی و غایت درجه اجتهادلی بولالر.

الحاصل چن خدمت ایته سی کیلگان بر معلم ایچون اول بیرلرنده معلم بولودن برده قورقورغه یارامی. مطبوعات صحیفه. لرنده کی اول معلملرینک قزغانچ طورمشلرن تصویر ایتلوب یازغان سوزلرگه گنه قاراب ایلینه خدمت ایتو امیدن یوغالتو تیوشلی توکل. چونکه بو بزنگ اجتماعی چیرمز بولغانلقدن بز آنی یاشررگه تیوش توکلمز.

بر نرسه بلمگان بر خلق آراسنده خدمت ایتوب آنلرنی آغارتو یولنده قربان بولو چاقلی ده مقدس و کوکلی بر خدمت بولماز. مین یاش شاگرد و معلملر مژدن اول بیرلرنده معلم بولوننگ کوکلسز طرفلرن صاناب یازغان سوزلرگه گنه قاراب «حق بولسه لرده» وسوسه له نماولرن اوتهم. هر کم ایچون اوز ایلینه خلقینه خدمت ایتو چاقلی راحت بر خدمت بولماز. اوز خلقن آغارتو یولنده کورگان جفالر ایچون بورچلو یارامی. بر

مسئله نى تحقيق ايتسونلر ايدى .

ابو شحمه بوقايوف .

شورا: درست، مسئله بيك مهم . نى قدر اشلمز شوگا توقتالوب طورادرا . صوزلوب و ايسناب ياتوجى، ساقال و ميوقلرى برله اويناب اوطورودن باشقه اش تايموچى علماي كرام شوشى مسئله نى چنلاب تيكشرسه لر، طوغريدن طوغرى اوز اوستلرينه توشككن وظيفه لرينى ادا قيلغان بولورلر ايدى .

نير كلى قواي . ۱۰ رسول الله زماننده ميت ننگ قالغان روزه و نمازى ايچون فديه يرش بولغانمى ! بولسه نى ره وشده يرلگانده بولماسه، بو اش قاي زمانده و نيندى مقصد بله چقان؟ «دور» شرعاً بار اشمى؟ .. ۲) رسول الله حقنده سويله نه طورغان «شق صدر» واقعه سى درستى، توكلمى؟ اگر درست بولوب اصلى بولسه، نيك بعض سير كتابلرنده يازلمى قالا؟ فن جهنتدن بو اش ممكن مى؟ «شورا» ده جواب يازلسه ايدى .

حسن خير

شورا: روزه حقنده «فديه» يرو مسئله سى قرآن كريمده مذكور اماغاز حقنده بر نرسه ده يوق . ۲) شق صدر مسئله سى اعتقادى هم ده قطعى دليل برله ثابت بولغان خبرلردن توكل . يازغان كشى ده يازماغان كشى ده مسئول بولمازغه تيوشلى . بو كونده كى جراحقننگ درجه سيني و طبييلر طرفندن قينلوب طورلغان اشلر ننگ خبرلرينى بلوچيلر شق صدر ننگ ممكن توكلگيگى سويلي آلمازلىر .

قارالى . ۱) مذهب باشلغى بولغان ابو حنيفه حقنده بر مؤلف ، آننگ استاذى «حماد ايدى» دى . ايكنجى بر مؤلف ايسه «ابو حنيفه ننگ بر اوقوب يازمقندن باشقه علملكنى هيچ بر معلمدن آلغانلغى معلوم توكل ، ذاتا اصول تحصيل اوزره تعلم وتفنن ايتوا احتمالينى علم تاريخ دخى رد ايتار» دى . بو سوزلرننگ قايبوسى درست ؟ ۲) تاريخى ، جغرافياوى اسملرنى ايچكله ب باصقان بر لغت كتابى يارمى ؟ بولسه قايدده صانولادرد ؟ موندى كتابغه احتياجز بيك الوغ . حركت قويلماغان سبيل قرمط ، آل بويه ، يرهوك ، اردن ، طغرل ، سلجوق ، هلاكو ، سبكتكين ، طليطله كيك سوزلر تورليجه اوقولالر . البته بارسى ده درست بولمى طورغاندر . «صفين» سوزى بعض كتابلرده صاد قته سى برله باصقان اما بز اوزمن آنى صادنك آستى برله اوقيدر ايدك .

معلم عبدالرحمن شمس الدين .

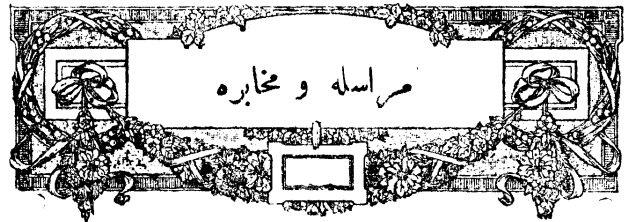
شورا: ۱) ابو حنيفه ننگ بو زمانده غى معلملر روشنده معلملى بولماسه ده مسجدرده دين درسلى سويلي طورغان

وقت شول خلقلرنك آلتغه بارغانون كوروب شادلانغان بر معلم چاقلى بختلى ديقه لر كيچرگان بر كشى بولورمى ؟ ...

بعض بر خلقلرده احتمال شوشى قدرى آور خدمت ايتوجى معلملرنى ده ياراتماوچيلر باردرد . لکن ايندى آنلر حاضر عموميت كسب ايتو آلميلر . حاضر كى زمستوالرنك علم يولنه يرگان خدمتلى انشاء الله آنلرنى ده اوزافلامى برلرلر . بو صوغشلرنك صوگنده انشاء الله باشقه خلقلرنك مكتب و معلملى بله ن برگه بز نك علم يورتلر مزنى و معلملرنى ده خاطر دن چيقارمازلىر .

خلقمز اوزلرى ده موندن صوگنده اول مقدس علم يورتلرينك صاصى بر بنا بولورين هم اوزلرينك بالالرينك سعادتى ايچون بتون حياتلرن قربان ايتكان سوكلو معلملرينك پریشان بر حالده ياشاولرينه رضا بولماسلر . انشاء الله چاره سینه كرشورلر .

سوكلو ياشلر ! سزلىر ايلكز كه باغشلاغان مى خدمت كرنى ايلكز كه قايتوب اشله كز ، الله سز نك يارده مچيكنز بولور . حاجى احمد اميرف .

شمانامخه . بز روس آولنده طورامز . شول سببلى اوشبو حقه ده بر آز نرسه لرنى «شورا» دن صورارغه مجبور بولدى : ۱) اماملر ، مؤذنلر بولماغان روس آلورنده طوروجى مسلمان وفات بولغانده آننگ فديه سيني كيم دور قلوب آلور ؟ بو «دور» نى شريعت حيله سى ديلر . حيله نى بلور ايچون البته علم كيرهك . هر بر اوچراغان كشى بولدر آلماي . ۲) دور قياور ايچون كشيردن آنچه جيارغه حاجت توشه در . شول آنچه نى ملك ايتوب بيرماسه لر يعنى دور قيلغانچى غنه آندن موندن جيوب طوروده ياريمى ؟ آنچه اوستنده كى كريست و صورتلرنك ضررلى يوقمى ؟ دورنى ميتنگ اوستندن يورتميجه ده ياريمى ؟ حيله برله آفورميت ايتو حقنده رسول الله دن امر يارمى ؟ .. سيف الدين .

شورا: اوشبو عددده بر امام طرفندن يازلغان مقاله نى اوقورسز . بعض بر سؤاللر ننگ جوابى شونده بار .

نا معلوم . فرعون نك ايمان كيتورگانلگى قرآنده مذكور (يونس ۱۰۰) . آننگ ايمانى مقبولمى توكلمى ؟ علماي كرام شوشى

مطبوع اثرلر

معلم اسیری . اوغلاونی هم غرازدانسکی سودلرنگ تشکیلی ، سودلرده اش یورتو اصولری سویله نگان بر کتابدر . مرتبی دعوی و کیلی معاونی شا کر افندی محمد یاروف و ناشری « قازان » شهرنده « سیوم بیکه » ژورنالی اداره سی . بتونسی ۹۸ بیت بولوب حتی ، پوچتسی برله برلکده ۱ صوم ۱۰ تین .

اریات . تورکستانده مشهور شاعر عبدالله اولانی شعرلری حیولغان مجموعه دن ۴ نچی جزئی . ناشری « تاشکند » شهرنده « مکتب کتبخانه سی » در . نمونه ایچون ۳۵ نچی بیتدن بر شعرینی کوجره مز :
بولن صرف ایله یور توی و عزانه
یوقی باری کیتار باد هواغه
اوقورمن دیسه پول بیرماز بالاغه
دوا باریمی؟ بو درد بی دواغه
بزم « تاشکند » ایلنده آنجالای کوب
حسابن بلمگن بی معنا بای کوب .
بارسی ۳۶ بیت . حتی بره ملب ۲۲ تین .

انصاف کوزکوسی . عبرت نازبانسی . باشابش
اوزبیلی . ناج محل . هر بری سیگزه ریتده باصلغان کچوک اثرلر بولوب علی عباس مذنب طرفندن تألیف ونشر ایتولمشلر در . حققری هر بری ۵ تیندن . اولگیسی « گستان » نك ۸ نچی باب باشنده بولغان پادشاه برله اسیر همده ایکی وزیر قصه سندن عبارت بولغان ماجرانگ شعر برله ترجمه سیدر .

فضولی رسمی . اسلام وتورک دنیا سنده مشهور شاعرلردن صانالغان فضولی بغدادی رسمیدر . قافقاز رساملرندن ع . عظیموف افندی طرفندن اشله نوب تاش باصمه ده باصلمشدر . حتی ۵۰ تین .
آدرس : . « Ачыкъ Сюзь » . ред. газ. Баку, Николаевская ул.,
فضولینگ ترجمه حالی « شورا » ده یازلغان ایدی (ج ۵ ص ۱۹۴) .

اجمال سیاسی

دنیا یاراتلغاندن بیرلی مثلی کورلمه گان بیوک یاوروپا صوغشی باشلانوغه اوزا قلامی ایکی یل بولا . تلف بولغان جان و مالنگ حسابی یوق . مونگ کچککنه بر قسمن گنه کوز آلدینه کیتروب قاراغانده عقلرغه حیرت بیرلکدر . صلح حقنده سوزلر

استاذلری بار ، بر حمادغنده توکل بلکه کوب ایدی . (۲) قاموس الاعلام » همده « دائرة المعارف » ده بولغان اسملر چیت حرفلر برله و « معجم البلدان » ده غی اسملر حرکتلر برله درستله باصلغان . عربی اسملرنی قاموس ، لسان العرب کیک لغت کتابلری تصحیح ایتلر . « صفین » نك درستی ، صادنگ کسری برله .

اصحاب . ایرانده « بابی » اسمنده یا کما بر مذهب ظاهر بولوب ، مذکور مذهب ، ایران حکومتی طرفندن منع ایتولگانک سبیلی آسخاباد (عشق آباد) شهرنده بایلر ، اوز مذهبینه مخصوص عبادتخانه بنا ایتکلر . عبادتخانه ایکی قاتلی بولوب عمارت جهتدن مکمل و مزین . ایچنده عربجه حرفلر برله پوتال یازولر بار . الگ الگ کوزگه کورله طورغان اورنده : « طوبی لمن توجه الی مشرق الاذکار فی الاسحار ذا کرا و مستغفرا و اذا دخل یقعد صامتا لا صوات یا الله الملك العزیز الحمید » دیب یازلغان . ایچنده « یا بها الابها » ، « یا علی الاعلی » دیب یازلغان جملهلر بار . عبادتخانه نك ایکی طرفنده ایکی مکتب بولوب برنده ایر بالار و ایکنچیسنده قز بالار اوقی . عبادتخانه برله مکتبلرنی میرزا زبیر نیلوف اسملی بر بابی کورساتوب یوردی و « بابی » مذهبی حقنده ده بر آز معلومات بیردی . اماملری محمد علی اسملی کشی دیدیلر . عسکری خدمتده بولغانم سبیلی اماملرینی کوره آلام . بو « بابی » لر کیملر ؟ قازانده بولوب اوتکلن بهاوی ایشان برله مونلر آراسنده برر مناسبت یوقمی ؟ یاقینده چیقا طورغان « شورا » ده یازوگرنی اوتتم . حیبالله سلیموف .

شورا : قازانده غی بهاء الدین ایشان و ایهرچینلری اسلام دینینه تابع خلقلر . دین فرمانلرینی ادا قیلو طوغر و سنده بیک اعتبارلیرلر دیب ایشتدک . مونلر حقنده « آثار » ده بهاء الدین ترجمه سنده کوب نرسه لر یازلدی . اما بایلر ، اسلام دینینه و قرآن کریم که تابع خلقلر توکل . آنلر اسلام دینینگ منسوخ بولغانلغینی و آننگ اورنینه ده « بابی » دیب اسم بیرلگان محمد علی شریعتی قائم بولغانلقنی دعوی ایتلر . « بابی » اسمی یا کما بولسه ده مذهبلیر ایرانده غی ایسکی محوسلر ، پوت پرست و باشقه مذهبلردن حیولوب بلا مق یاصلغان بر نرسه در . حقیقت حالده مونلر ایسکی زمانده غی « باطنیه » زدر . سز کوچرگان عبارت بیک لذتسر وته مسز ، فصاحت و بلاغت توکل حتی نحو یا کشلری بار .

قدر کیلدیلر، بو بیرلرنی یونان عسکری اوزلری صافلاب طور ایدی. بلغار - نیمس عسکرینه قارشى هیچ مقاومت کورسهقه دیار. اورنلر بلغارلرغه طایشروب اوزلری آندن چیکلدیلر. بو حال ایسه اتقاقچی دولترنگ یونانستانغه قارشى فوق العاده آجولرن قبارتدی. چونکه بو بیرلرننگ بلغار - نیمس عسکری طرفندن اشغال ایتلووی بر یاقدن فرانسوز - انگلیزلرننگ سلائیك پازیتسیه سنده طوققان موقعارینه تهدید بولوب توشه، ایکنچی یاقدن یونانستاننگ اوز طوپراغن بلغار - نیمس تجاوزندن صافلارغه لزوم طابماون کورسهته. بو ایسه یونان و بلغارلر آراسنده سیاسی آکلشو بولغانلق احتمالن کوز آلدینه کیتره. اگر بولار آراسنده سیاسی آکلشو بولوب، یونانستانده اتقاقچی دولترنگ قارشى بلغارستان کبک و فاسزلق کورسهته چک بولسه اول وقت طبیعی شوگا کوره آلدان قطعی تدبیرلر ایتهرگه تیوش بولادر، هم اتقاقچی دولتر صافلق یوزندن اشبو تدبیرلرگه کرشیدیلرده: آلا سلائیك ده و یونان ما کیدونیا سنده محاصره حالتی اعلان ایتوب بو بیرلرده کی بتون اداره اشلرن، پوخته، تیلخراف و همه مؤسسهرنی اوز اوز قوللرینه آلدیلر. یونانستاننگ بوگا قارشى شدتلی بر نوطه بیروب پروتیسٹ یاصایاچنی و بتون یونانستانده محاصره حالتی اعلان ایتوب، اتقاقچیلر طرفدارى بولغان سابق باش مینیستر و نه زیلوس و طرفدارلرن توقیف ایتهرگه حقنده خبرلر طار ایدی. عمومیتله سوک کونلرده یونانستان ایله اتقاقچی دولتر آراسی بیک کیرگه نله شدی. اوزاقلامی بو حال نیچکده بولسه بر یاقلی بولورغه تیوش. یونانستاننگ قرال و حاضرگی حکومتی اتقاقچیلر سیاسته ایهررگه نله گانلگی بیک معلومدر. آنی ایهررگه مجبور ایتهرلک تدبیرلر اشله نورمی، و فائده سی کورلورمی، حاضرگه بلوب بولمی. ریغا - دؤنسیق فروتتنده بزنگ عسکر ایله نیمسار آره سنده کوبدن بیرلی ضوب صوغشلی دوام ایتسه ده زور اوزگارش یوق. نیمسلرننگ تجاوزن بز دفع ایته طورامز. شونک ایله برابر، بو فروتتنده نیمسلرننگ بیک زور صوغشقه حاضرله نولری، قوریدنده دیکزدنده نله نیندی زور کوچلر برلن تجاوز نیتتده بولولری کوبدن بیرلی یازلوب طورسه ده حاضرگه چه بولغانی یوق، البته بوگا قارشى بزنگ طرفدن تیوشلی تدبیرلر کورایگانلگی شبهه سزدر. غالیسیه و بوقاوبن فروتتنده بزنگ عسکر ایله آوستریالیلر آره سنده سوک کونلرده صوغشلر یاخشوق فزوب کیتدی. بو صوغشلرننگ اورنلری و بزنگ طرفدن بولغان تلافاتنگ مقدار و اسملری حاضرگه یاشرون طوتلورغه تیوش طابلو سیبلی بو حقده مفصل معلومات بولماسه ده رسمی اشتاب تیلخرافمانده بزنگ قولغه توشکان اسیر و غنیمتلرننگ بیک کوبلگی بلدرله. بو ایسه موقیبت بزنگ

سولبه نسه ده صلح علامتلری کورلمی ئلی. بالعکس یازغه چغو برلن کوتولگان زور صوغشلر سوک کونلرده میدانغه کیله باشلادی. غرب فروتتنده نیمسلر اوج آیدن بیرلی فرانسیه ننگ مشهور وهرده ن کرپوستینه هجوم یاصیلر. تجاوزلری بیک اوزاقغه طارنلوب، تلافاتلری کوب بولسه ده آلاز بو کرپوستی آلمی طوقتاماسقه قرار بیرگان توسلی کورنلر. وهرده ن یاتنده فرانسوزلرننگ بو قدر نق قارشى طورولری آلازنگ نایت زور فدا کارلق و بیک نق حاضرلکلرن کورسهته.

غرب فروتتنده نیمسلر ایبر یاتنده انگلیزلرگه قارشى هم نق تجاوز یاصیلر. سوکفی تیلخراف خبرلری آلازنگ آنده بر نیچه چاقروملق یرده انگلیز صوغش صحن بیروب کروب ترانشیلرن اشغال ایتولرن بلدره.

ایتالیا - آوستریا صوغشی باشلانوغه بریل طولوب اوتدی. شول بریل اجنده صوغش گل دوام ایتوب طورسه ده زور اوزگارش کورلمه گان ایدی. نهایت، اوشوبیل مای باشلرند آوستریالیلر ایتالیاغه قارشى جدی و نق تجاوز باشلادیلر. ایتالیا نلر هر نه قدر بیک زور غیرت و فدا کارلق برلن صوغشله رده حدود باشنده غی اورنلر آوستریالیلر ایچون اوکاییلی هم آوستریاننگ تجاوزی بیک زور حاضرلک برلن بولغانغه کوره، باشنده غی کونلرده ایتالیا نلر کیری چیگرگه مجبور بولدیلر. آلاز آوستریا طوپراغینه کرگان اورنلرندن چقدیلر. و آوستریالیلر ایتالیا طوپراغینه کروب اورنی برلن ۱۵ - ۲۰ چاقروملر قدر بر اشغال ایتدیلر. بو کونلرده آوستریا - ایتالیا صوغشی بیک قزولق برلن دوام ایته و تجاوز آوستریالیلر طرفنده.

بالقان فروتتنده سوک و قتلرغه قدر ایتورلک زور حرکت یوق ایدی. موند اتقاقچی دولتر مکمل صورتده حاضرلک کورو و قورفو آطه سنده حال چیدرلغان صریه عسکرن سلائیك فروتتته کیترو برلن مشغول بولدیلر. مونی اوز طوپراغی آرقلی اونکاروب کیتروگه یونانستان باشده قارشى طورماقچی بولوب ماتاشسه ده، طبیعی، اتقاقچی دولتر آگا قارامادیلر. صرب عسکری سلائیك فروتتینه کیترلدی آقی دیکرده اتقاقچی دولترنگ فلوطنی حکم سورگان وقتده یونانستان پروتیسٹی ننگ کوب اهمیتی بولمایاچنی معلومدر.

اتقاقچی دولترننگ حاضرلکلری تمام بولوب سلائیك فروتتنده تجاوز باشلاولری کوتولگان وقتده غنه بو فروتتده یاکئی بر واقعه بولوب قویدی: بلغار - نیمس عسکری یونانستاننگ ما کیدونیا قطعله سینه عسکر کرتوب آنک صوغش جهنتدن مهم بعض اورنلرن (روپل استحقامن، سرهس - دراما تیمر یولن) اشغال ایتدیلر و استروما نهری اوستنده بیک مهم موقع سانالغان «تیمر حصار» غه

حقیقان بولا .

۱۸ مایده دانیمارقه ساحالمیرینه یاقن شمال دیگرنده - انگلتره فلوطری آرهسنده بولغان بو صوغش ، قاتناشقان پاراخودلرنک کوبلگی ، کوچلری ، طویلرینک کوبلک و کوچلی لگی هم تلفاتنگ کوبلگی جهندن هیچ شبهه سز بو صوغش رنگ باشندن بیرلی برنجی مرتبه در . مونده گیرمانیانک تورلی تیبده ۹۰ لاب صوغش پاراخودی قاتناشقان . صوآستی کیمه لری وسه په لیلنلری ده آلا رغه یاردمله شکانلر . شولایوق انگلتره ننگ ییک زور صوغش پاراخودلری - دریدناوطلر قاتناشقانلر . صوغش باشندن بیرلی دریدناوطلر به رشکان وتاف بولغان یوق ایدی . مونده برنجی مرتبه بولدی .

بو صوغشده انگلتره ننگ ایگ شب دریدناوطل زرهلی قره یسری ، ایکی زرهلی دریدناوطلی ، طاعن ایکی زرهلی قره یسری و ۸ مینانوسسی تلف بولدی . باریسه دیب آتورلک یا کئی وتیز یوروشیلر ایدی . مثلا : تلف بولغان کوبن ماریا (قرالیچه ماریا) دریدناوطلی بر اوزی گنه ۷۵ مگ آط کوچنده بولوب ، ساعت گه ۵۰ جاقروملر یوروشلی ایدی . گیرمانیانک تلفاتی کوبی بولغانلق حقدنه آچق معلومات یوق ئلی . چونکه اوز اشتابی نگ اعلا تنده اوزلرینک تلفاتی آچق کورسه تلب بتمه گان بولورغه ممکن . انگلزلرنک تخمیننه کوره ، آلا رنک ده شب اوج زرهیلیری ویش آلتی مینانوسلری تلف و ضررلانغان بولورغه طوغری کیله .

ایگ صوگئی زور واقعه انگلتره ننگ صوغش مینیستری مشهور لورد کیچرنک بزنگ روسیه گه کیلوشلی « غامپشایر » اسملی بر زرهلی قره یسرده بتون اشتابی ، یاننده غی مأمورلری برلن تلف بولویدر . بو پاراخودنگ نیچک و کم طرفندن باترلغانغی آچق معلوم توکل ایدی ئلی . فیلدمارشال کیچرنک انگلتره ننگ گنه توکل ، بتون یاوروپاننگ ییک مشهور ایرلرندن و ییک زور سیمالرندن ایدی . بو واقعه اتفاقیچیلر ایچون ییک ناسفلی بر تاثرنی موجب بولاچاغی شبهه سزدر .

578

ناشری : «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفیلر» .
محرری : رضاه الدین بن فخرالدین .

طرفه بولغانلقنی کورسه تمکده در .

قافاز - میسوپوتامیا فروتنده صوغش انگلزلر ایله تورکلر هم روسلر تورکلر آرهسنده دوام ایٹکانلگی معلومدر . بغدادغه تجاوز ایتوچی گنیرال تا اوسه ند قوماندنه سنده غی ۱۱ مگ انگلزلر عسکری «کوت الاماره» ده دور آیدن ارتق محاصره آستنده قالغاندن صوگ تورکلر گه تسلیم ایتلور گه مجبور بولدی . آکا یاردم گه کیلویچی گنیرال «لهق» قومانداسنده غی انگلزلر عسکری تجاوز قیلورلق درجه ده کوب بولماغانلقدن و تورکلر اوزلری ده گنیرال لهق عسکرینه هجوم یاصاب طوررغه لزوم کورمه دکلرندن حاضر گه اول فروتنده انگلزلر ایله تورکلر آرهسنده صوغش حرکتی طوقتالوب طورا . بزنگ روس عسکری تورکیه ننگ آریا قسمنده ییک مهم مرکز بولغان ارضروم نی ، قاره دیگر ساحلنده ییک مهم بر لیمانی بولغان طربزوتنی آغاچ غرب گه طابا تجاوزده دوام ایتدیلر وارضرومدن ۷۵ جاقروملر یراقلقده بولغان «ماما خاتون» نی آدیلر . لکن بو یر عسکر مزنگ صوزلوب ایگ آغا حقیقان بر اورنی بولدی . دیگر بوینده طربزونندن غرب گه طابا تجاوزمز بر آز دوام ایتسه ده مونده تورکلر نق مدافعه ایته باشلادیلر . عسکر مزنگ بر قسمی تورکیه ننگ دیار بکر طرفنده تجاوز یاصادی . اوچنچی بر قسمی ایراتی بویدن بویغه اوتوب ، آنک گیرمانشاه شهرن ، کیریند موقعن اشغال ایتکچ تورکیه حدودینه باروب یتدی و حدودنی اوتوب تورکیه ننگ ره واندوز قصبه سن و آندن موصل نی تهیدید ایته باشلادی . شول آره ده عسکر مزنگ آلتی فرقه سندن بر قسمی ننگ میسوپوتامیه ده غی انگلزلر عسکری ایله باروب اوچراشقانغی ده معلوم بولدی . لکن ، بو ئلی ییک آز مقدارده بولغانلقدن حاضر گه صوغش حالن اوزگارترک توکلدر . شونک ایله برابر ، بزنگ عسکرنگ شول قدر اوزون مسافلر اوتوب ، یولسز یرلردن ، طاو طاش آره سندن یوروب تورکیه ننگ موصل ولایتنه باروب چفولری و دجله یلغسی بوینده غی بغدادغه یاقنلاشولری ایس کیتکچ زور قهرمانلقدر .

صوگئی کونلرده شمال دیگرنده گیرمانیا - انگلتره فلوطلری آرهسنده بولوب اوتکان زور صوغشنی ذکر ایتسه ک حاضرگی صوغش حرکتلری شونک ایله بر قات کوز آلدینه کیتلوب

«شورا» اورنبورغه اونه بشمه کونده بر میقانه ادبی ، فنی و سیاسی مجموعه در .

ТАЖА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ: НА 2-Й СТРАНИЦѢ ОБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3-И 4 СТР. -- 20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.
Адресъ: г. Оренбургъ, редакція журн. „ШУРО“.

آبونه بدل : سنه لک ۶ صوم ، آلتی آیلق ۳ صوم ۳۰ تین .
«وقت» برلن یرگه آلوچیلرغه :
سنه لک ۱۱ صوم آلتی آیلق ۵ صوم ۹۰ تین در .